

Pericopa VaYera - Descoperiri și acoperiri în pericopa VaYera [anul 5784]

Descoperirile și acoperirile sunt motivele principale ale acestei pericope. Numele pericopei ne dă o aluzie la acest lucru: „VaYera”, care înseamnă „a apărut, s-a făcut văzut”. În ciuda acestui cuvânt, pericopa începe cu o acoperire a numelui lui Avraham. Această acoperire începe o dată cu circumcizia - Brit Mila - de la sfârșitul pericopei anterioare, Lech Lecha. După aceea avem o serie de versete în care Avraham acționează abundent, dar numele nu îi este amintit. Numele lui este schimbat cu diferite pronume, iar numele îi apare din nou doar când el ajunge la cortul soției sale (Geneza 18:2).

Putem oare lega această dispariție a numelui cu agitația de care are el parte prin schimbarea totală a identității în urma circumciziei? Poate această dispariție vizează la o altă dezvoltare în sufletul lui Avraham, cum ar fi prezența lui în fața Domnului?

Sara și ea privește, iar pe urmă dispăre, ea aude de la intrarea în cort și ea „râde” în sinea ei, dar nu se descoperă. Explicația Domnului ca Avraham să fie informat despre evenimentele care vor veni este luată dintr-o lume de acoperire și descoperire: „Să ascund eu oare de Avraham ce sunt pe cale să fac” (Geneza 18:17). Dumnezeu coboară metaforic în lumea noastră ca să vadă ce se petrece în Sodoma și Gomora.

Zona Crepusculară

În evenimentele din Sodoma continuă atmosfera de descoperire și ascuns. Fiicele lui Lot sunt ascunse în casă, iar oamenii păcătoși ai Sodomei vor să se arunce peste ele și peste restul familiei, după cum reiese din vorbele îngerilor și să desființeze intimitatea familială și morală, iar orbirea cu care ei sunt izbiți, ascunde posibilitatea de a se dezvălui. Tocmai lumina însăși este cea care dă posibilitatea de a ascunde viziunea tainică „Iar pe oamenii care erau la intrarea casei i-au lovit cu orbire, de la mic la mare; și ei au încercat zadarnic să găsească intrarea” (Geneza 19:11). Aici termenul de „intrare, poartă” petah פתח este mult mai largă decât poarta obișnuită a casei.

„Zorii” dezvăluie Sodomei soarta ei cruntă, după cum reiese din Geneza 19:15. Este clar că și solicitarea lui Lot să nu se uite înapoi a avut și scopul să facă diferența între amenințarea tainică și posibilitatea de salvare. Capacitatea lui Lot de a scăpa de catastrofă este limitată, iar ea apare în numele orașului Țoar צער (Geneza 19:23). Aceasta este varianta cea mai puțin dorită, însă numai acolo poate Lot să se descopere. Spre deosebire de el, Avraham este în stare să „privească” realitatea și să se confrunte cu secretele ei (Geneza 19:28).

Realitatea este atât de negată de Lot și fiicele lui, încât ei au impresia că nu numai Sodoma este un morman de ruine, ci „nu este niciun om pe pământ” (Geneza 19:31). Vinul devine un mod de „alinare” ca și în cazul lui Noah, iar fiicele lui Lot îl îmbată.

De asemenea și călătoria lui Avraham la Gherar este învăluită în mister. Sara este prezentată ca sora sa, iar Avimeleh își dă seama de greșeala sa doar în visurile somnului. Avraham explică că această ascundere este vitală într-un loc unde nu există teama de Dumnezeu (Geneza 20:11).

Ascunderea și abținerea de a vedea faptele din realitate găsim și la Hagar. Ea nu-și găsește calea în deșertul Beer-Șeva și încearcă să-l îndepărteze pe Ismail de ea ca să nu vadă moartea lui (Geneza 21:16). Vindecarea ei începe

În momentul în care ea vede o fântână cu apă.

Primul rugător

Relațiile între o persoană și numele său nu sunt identice la toți. Sunt oameni care detestă numele lor și sunt care simt că numele este temelia firii lor. Așa este la Avraham unde ele sunt una întreagă.

În continuare, identitatea lui Avraham se modelează și mai mult: „Dar acum, dă-i bărbatului soția înapoi, căci el este profet și se va ruga pentru tine și vei trăi” (Geneza 20:7). Avraham este primul care este numit „profet” și prima persoană căreia i se atribuie rugăciunea. El este prima persoană la care discuția lui cu Domnul se face prin intermediul rugăciunii, iar esența lui de bază este profeția.

Dezvăluirea totală în această poveste de „ascunzișuri” se petrece în timpul *akeda* אִקְדָּה, „jertfirea” lui Ițhak. La începutul pericopei noastre noi vedem ”Căci l-am cunoscut că va porunci copiilor săi” (Geneza 18:19), iar la sfârșit în timpul jertfirii lui Ițhak „Căci acum știu că te temi de Dumnezeu” (Geneza 22:12). Domnul îi atribuie lui Avraham titlul de „îl cunosc” personal, așa cum îl va primi și Moșe Rabenu.

Doar Domnul nu „avea nevoie” de experiența jertfei pentru a afla ceva despre Avraham. Din contră, Dumnezeu îl cunoaște pe Avraham prin profeție tocmai din pricină că el se teme de Domnul. Așa, ascunzișurile sufletului se dezvăluie în misiunea primului evreu.

Pericopa Vayera - Lot, fetele lui și urmașii lor [anul 5780]

Toată povestea fetelor lui Lot pare a fi, la prima vedere, foarte scurtă, nu mai mult de nouă versete (Geneza 19:30-38). Dar, citind cele nouă versete devine cât se poate de clar că asta nu este toată povestea și că ea este un rezultat direct al dezastrului din Sdom și Amora (Sodoma și Gomora) descris cu câteva versete înainte. Întrebarea este dacă trebuie să legăm povestea numai de acest eveniment sau ajungem și noi la concluzia eronată a fetelor că a venit sfârșitul lumii. Sau poate, ca să înțelegem mai bine, trebuie să lărgim sfera explicațiilor.

În centrul evenimentelor din familia lui Lot se află fapte de incest, condamnate sever de Tanach, fiind interzise și provocând repulsie. Dar noi nu găsim în acest text nici un fel de atitudine critică față de aceste fapte. Textul este foarte "corect", fără nici un fel de notă critică. Cel obligat să-și definească atitudinea față de asemenea fapte oribile este cititorul însuși. Pentru ca să o putem face și noi, trebuie să vedem contextul în care apare povestea.

Fetele lui Lot sunt amintite pentru prima oară în povestea asediului concetățenilor din Sdom asupra casei lui Lot (Geneza 19:8), în urma sosirii unor oaspeți. Cu privire la aceștia, viziunea sa acordă primirii oaspeților o valoare mai presus de orice. Ca să-i salveze pe oaspeți, el este gata să-și sacrifice cele două fete virgine și să le „ofere” asaltatorilor. Spre norocul lor, planul nu reușește fiindcă îngerii, adică înșiși oaspeții, îl salvează pe Lot și familia lui și îi bat crunt pe atacatori. Însă, după cum spune proverbul, „așchia nu sare departe de trunchi” ... și viziunea asupra vieții și a valorilor omenești a fetelor seamănă cu cea a tatălui, astfel încât, în momentul în care sunt într-o încurcătură, ele propun exact același fel de soluție ca și acesta.

Soluția propusă de ele este una altruistă. Ele sunt sigure că toată planeta a fost distrusă și numai ele mai sunt în stare să salveze lumea. Midraș Bereșit Raba 51:8 comentează astfel: „Ele gândeau că lumea s-a terminat, așa cum s-a întâmplat cu generația potopului.” După părerea fetelor, valoarea acțiunii de salvare a lumii este o valoare nobilă și, ca să o poată îndeplini, ele sunt gata să comită un act incestuos cu tatăl lor. Și tatăl și fetele consideră că „scopul scuză mijloacele”, cu toate că este vorba de mijloace sexuale oribile și prohibite.

Însă Hazal, înțelepții noștri, scot în evidență bunele intenții ale fetelor. În Talmud, tractatul Nazir 23a stă scris că ele au avut intenții de *mițva*. Despre sora cea mare se scrie că ea este convinsă că omul trebuie s-o ia înainte întotdeauna pentru o *mițva*, și fiindcă ea a fost prima, deci înaintea surorii ei, i s-a acordat ca răsplată dreptul ca urmașii ei să devină generații de regi (vom vedea imediat despre ce este vorba).

Care este legătura între povestea fetelor lui Lot și viitorul celor două popoare rezultate din acest incest, Moav și Amon? În lista lungă de mițvot din pericopa Ki Tețe, după șirul de interdicții de incest, apare și interdicția de căsătorie cu fete din rândul celor două popoare. În Deuteronom 23:3: „Nici Amon nici Moav să nu intre în congregația lui Dumnezeu. Niciunul dintre ai lor, nici chiar a zecea generație, să nu intre în congregația lui Dumnezeu, și aceasta pe timp indefinit.” Interdicția asta vine imediat după interdicția de căsătorie cu un bastard. Interdicția de zece generații există numai la barbari, moavieni și amonieni.

Din această lege, prezentată în Deuteronom, reiese că acestor două popoare li se interzice accesul în congregație din cauza originii lor incestuoase. Nu este mai puțin adevărat nici faptul că soarta lui Moav și Amon în viitor este prezentată mult prea obscur în Tora, ca să ne putem permite fie să-i dispunăm, fie să-i acuzăm.

Rut, moabita a cărei origine ne este amintită de nenumărate ori în cartea Rutei, este mama bunicului regelui David. Cu alte cuvinte, originea regelui Mașiah (Mesia) este în Lot și fetele lui. Deja de la mijlocul poveștii, midrașul accentuează faptul că băiatul care se va naște în viitorul îndepărtat din această relație va fi regele Mașiah.

Este interesant, în această privință, felul în care apare aici o trăsătură comună atât fetei celei mari a lui Lot, cât și Tamarei, nora lui Yehuda și Rutei. Toate trei au contribuit la nașterea regelui David. Dacă nu era Moav nu se naștea Rut, din care a ieșit apoi Oved, la rândul lui Yișai, tatăl lui David. Dacă nu era Tamar nu se naștea Peret, tatăl lui Boaz, la rândul lui tatăl lui Oved. Asocierea fiicelor lui Lot cu Tamar și Rut astfel încât toate trei să ajungă să facă copii prin înșelătoria despre care am povestit, arată că Tanachul le vede într-un fel pozitiv pe toate trei și chiar le binecuvântează.

Povestea lui Lot și a fetelor lui este o poveste paradoxală: intenții bune, finalizate printr-o faptă condamnată, astfel că cititorul trebuie să fie foarte atent la aprecierea faptelor fetelor, inspirate de intenții bune, vizavi de interdicția Tanachului cu privire la incest.

Și în sfârșit, să nu uităm că, deși toate personajele care joacă această „piesă” a vieții lor aparțin familiei lui Avraham, partea pozitivă a caracterului lui Lot de om cinstit și unicul *țadik* צדיק în tot Sdomul, este urmarea educației exemplare pe care el a primit-o de la unchiul său, Avraham Avinu, tatăl poporului nostru.

Pericopa VaYera - Oare Avraham și Sara erau frate și soră? Cine era Isca? [anul 5782]

Avram și Sara ajung de două ori pe teritoriul unui rege străin și se tem pentru soarta lor. Când ei ajung în Egipt, Avraham îi cere lui Sara: „Spune-le, rogu-te, că ești sora mea, ca să-mi fie bine datorită ție și sufletul meu să trăiască mulțumită ție” (Geneza 12:13). Sara a făcut așa cum i-a cerut Avram, dar până la sfârșit faraonul îi ridică pretenții lui Avraham: „De ce nu mi-ai spus că este nevasta ta? De ce ai spus, este sora mea, încât am luat-o de femeie pentru mine?” (Geneza 12:18-19). Aceeași procedură se repetă când Avraham și Sara ajung la Avimelech, regele Grar: „Avraham spunea despre Sara, nevasta sa, ea este sora mea” (Geneza 20:2). Însă când Avimelech îl întreabă pe Avraham „Ce ai gândit de ai făcut lucrul acesta?”, Avraham îi dă un răspuns surprinzător: „Dar este într-adevăr sora mea, fiica tatălui meu, dar nu și fiica mamei mele – și a ajuns soția mea (Geneza 20:10, 12). Oare Sara este pe bune sora lui Avraham?

De obicei se spune că ei sunt rude, fiindcă Avraham era fratele tatei lui Sara, Haran: „Lui Terah i s-au născut Avraham, Nahor și Haran, iar lui Haran i s-a născut Lot ... Avram și Nahor și-au luat neveste; numele nevestei lui Avraham era Sarai, iar numele nevestei lui Nahor era Milka, fiica lui Haran – tatăl Milcâi și al Iscâi” (Geneza 11:27, 29). De aici reiese că Lot este fratele lui Sara/Isca ca și a lui Milka. Aceasta este metoda de interpretare a lui Rași, care se bazează pe un midraș din Talmud, tractatul Meghila 14:a:

„Rabi Ițhak a spus: Isca este Sara și de ce i s-a dat numele de Isca? Fiindcă este unsă cu duhul sfânt sau poate că toți sunt unși de frumusețea ei”.

Rădăcina SACHACH סכך înseamnă a unge cu ulei, a lubrifia, chiar și în ebraica modernă, de exemplu la vehicule.

După părerea lui Rabi Ițhak, Isca este un al doilea nume al Sarei și ea se numește așa fiindcă a privit spre duhul sfânt sau poate fiindcă toți privesc frumusețea ei. Rași a mai adăugat un argument la numele de Isca: „Isca de la prințesă (nasich נסיך = prinț) așa cum Milka este regină (melech מלך = rege) și așa cum Sara vine de la Sarut, leadership (Rași la Geneza 11:29). De aici putem deduce că numele Isca este identic cu cel de Sara.

După această interpretare trebuie să înțelegem spusele lui Avraham „Dar este într-adevăr sora mea, fiica tatălui meu, dar nu și fiica mamei mele” nu ca soră adevărată ci fiica fratelui meu, fiindcă după cum scrie în Talmud, tractatul Yevamot „Fiii fiilor sunt ca fiii mei”. Sunt nenumărate exemple de asemenea expresii în Tora. După această descriere, Terah avea cel puțin două neveste, una mama lui Avraham, iar a doua mama lui Haran. Însă dacă aceasta este explicația trebuie să nu înțelegem vorbele lui Avraham cum sunt spuse că Sara ar fi soră adevărată. La întrebarea dacă generația numită „generația lui Noah” au voie la asemenea căsătorii, înțelepții sunt în divergență, unii aprobă cum este Rabi Akiva, iar alții neagă, cum este Rabi Eliezer.

Aceste două explicații a rudeniei lui Avraham cu Sara, provoacă multe probleme marilor comentatori. Fiecare are interpretarea sa. În total există patru interpretări în legătură cu felul de rudenie între Sara și Avraham:

1. **Avraham este fratele tatălui lui Sara.** Aceasta este interpretarea lui Rabi Akiva (Israel sec. 2 e.n.) și a numeroaselor midrașim, iar în urma lor a lui Rași (Franța sec. 11).
2. **Avraham și Sara sunt frați adevărați din tată, dar nu și din mamă.** Aceasta este părerea lui Rabi Eliezer (Israel sec. 2 e.n.), iar în urma lui Ralbag Gersonides, Franța, sec.14) și alții
3. **Sara este fiica sorei necunoscute a lui Avraham.** De părerea aceasta este printre alții Radak (David Kimhi, Spania, Franța sec. 15-16).
4. **Nu este nici o legătură de rudenie între ei.** De această părere este Even Ezra (Spania, sec. 12-13) și Avarbanel (Portugalia, Italia,sec.15).

Pericopa VaYeşev - De ce Iosef l-a reținut pe Simeon? [anul 5785]

În Tora noi citim despre invidia fraților față de Iosef și ura lor față de el. Astfel, cu prima ocazie care li s-a ivit ei au complotat contra lui: „Iar ei l-au văzut de departe; și când el încă nu se apropiase de ei, au complotat împotriva lui ca să îl omoare. Și și-au spus unul altuia, iată vine, visătorul acela. Și acum, haidеți să-l omorâm și să-l aruncăm într-una din gropi; și vom spune, o sălbăticiune l-a devorat. Și vom vedea atunci ce se va alege din visele lui” (Geneza 37:18-20).

În continuare noi aflăm că Ruben și Iuda au încercat să-l salveze, fiecare în felul lui, însă Toraua nu ne-a dezvăluit care dintre frați s-a distins în ura sa și a dorit să-l lovească.

În Egipt, frații au fost acuzați de spionaj, iar Iosef i-a umilit. Atunci au început să simtă între ei sentimente de vinovăție fiindcă nu l-au ocrotit pe fratele lor și au ignorat implorările lui: „Ei și-au spus unul altuia, într-adevăr suntem vinovați față de fratele nostru, căci am văzut durerea [din] sufletul lui când s-a rugat de noi, dar nu l-am ascultat. De aceea a venit asupra noastră necazul acesta ... Dar ei nu știau că Iosef îi înțelegea, căci între ei era

tălmaciul. El s-a întors de la ei și a plâns. Apoi s-a întors la ei și le-a vorbit; și l-a luat pe Simeon dintre ei și l-a închis sub ochii lor (Geneza 42:23-24).

La întrebarea de ce Iosef l-a arestat tocmai pe Simeon, sunt cel puțin două răspunsuri: 1. Ca să-l despartă de Levi – după al doilea comentariu a lui Rași și Rașbam, nepotul lui Rași. Cei doi au intrat în Șechem ca să răzbune violul Dinei. 2. Din pricina intervenției lui pentru aruncarea lui Iosef în groapă, după cum scrie în midrașim și la unii comentatori, cum ar fi Rași și Radak. Această interpretare este o tradiție veche care s-a cristalizat spre sfârșitul celui de al doilea Templu, așa cum apare în cartea apocrifă „Testamentul triburilor”, în care Iosef în testamentul său nu învinovățește pe niciunul dintre frați. Însă Zabulon, în aceeași carte se leapădă de vinovăție și vorbește despre trei frați care produsese răzvrătirea: Simeon, Dan și Gad. El îl pomenește mai ales pe Simeon. El spune în cap. 2 al testamentului său: „Simeon, Dan și Gad au pornit către Iosef ca să-l omoare. Până la urmă din suma primită nu mi-am luat partea și nici fiul meu, ci Simeon, Dan și Gad și fiii lor au luat sumele și au cumpărat încălțăminte lor, fiilor și soțiilor lor. Ei au spus că nu vor cumpăra mâncare fiind prețul fratelui lor. Însă Simeon s-a încăpățânat să ia cămașa ca s-o rupă cu sabia, supărat că nu l-a omorât”.

Gad recunoaște: „Când i-am adus lui Iosef salutări de la tatăl nostru, am ieșit de la el, iar ura mi-a întunecat rațiunea îndemnându-mi sufletul să-l omor” (Testamente, cap. 5).

Dan chiar folosește verbul „a devora”: „M-a trezit unul din duhurile rele spunând, ia sabia și omoară-l pe Iosef, iar tatăl tău te va iubi. Acesta a fost duhul invidiei care m-a ademenit să-l devorez pe Iosef cum tigrul devorează mielul” (Testamente cap.7).

Însă în testamentul lui Simeon noi găsim o mărturisire clară și detaliată la urzeala împotriva lui Iosef: „Am luat parte la aceasta fără să-mi fie frică deloc, fără temeri și fără scrupule și fără milă fiindcă l-am invidiat pe Iosef încă din tinerețe. Tatăl nostru îl iubea mai mult decât pe oricare din fiii și aceasta mi-a înăsprit inima contra lui. Diavolul păcatului și duhul invidiei mi-au orbit înțelepciunea încât nu m-am comportat cu el ca un frate. Eu m-am înfuriat pe Iuda cinci luni de oarece l-a lăsat în viață. Iar Domnul m-a închis oprindu-mi mâna dreaptă șapte zile și am știut că mi-a venit asta din cauza lui Iosef. Am plâns și m-am rugat Dumnezeului ca să mă însănătoșesc făgăduind că mă voi îndepărta de orice invidie, nelegiuire sau dezmăț, fiindcă am înțeles că o faptă rea am uneltit în fața Domnului și a tatălui nostru Iacov legat de fratele nostru, Iosef, din pricina orgoliului meu față de el. Iar tatăl meu m-a întrebat de sufletul meu când m-a văzut bosumflat și i-am spus că am fost chinuit din cauza ... eu m-am întristat mai mult decât oricare, fiindcă eu am fost de vină pentru vânzarea lui Iosef. Când am ajuns în Egipt, mi-am dat seama că am fost torturat pe drept și nu m-am întristat deloc.

Câți bani au primit și ce au făcut cu ei?

Profetul Amos îi dojenește pe judecătorii care încalcă dreptatea pentru mită: „Iată ce spune Domnul, pentru trei răzvrătiri ale Israelului, ba chiar pentru patru, nu voi schimba hotărârea luată, fiindcă ei îl vând pe cel drept pe argint și pe cel sărac pentru o pereche de încălțări” (Amos 2:6). Iar în continuare: „Atunci să-i cumpărăm pe cei nevoiași cu argint și pe săraci cu o pereche de încălțări și să vindem resturile de cereale nefolositoare” (Amos 8:6). Probabil din cauza expresiei, Iosef HaTadik „cel drept” aflat o dată în Talmud și de multe ori în midraș, spusele lui Amos folosind verbul „a vinde” ca referindu-se la Iosef.

Într-un midraș târziu scrie: „L-au vândut pentru 20 de arginți. Fiecare a luat doi ca să-și cumpere încălțări după cum a spus profetul Amos” (midrașul, Pirkei deRabi Eliezer, 38). Și în midraș Tanhuma scrie la fel, ca și în cel numit *Aseret Harughei Malhut* עשרת הרוגי מלכות „Cei zece morți pentru patrie”. În urma acestui midraș s-a compus *piutul* (poezie liturgică) cu același nume pe care sefarzii îl spun de 9 Av, iar așkenazii de lom Kipur în Musaf sau Minha.

Pericopa Vayeşev - Povestea lui Tamar [anul 5780]

Înainte de toate să ne aducem aminte de povestea fetelor lui Lot, din pericopa Vayera, în care am amintit legătura lor cu alte două fete, al căror exemplu l-au urmat, culcându-se cu bărbații de care aveau nevoie prin înșelăciune, toate trei fiind astfel și străbunicele lui David Hamelech. În afară de asta, cel puțin povestea fetelor lui Lot și a Tamarei sunt cazuri de incest, cu diferite grade de gravitate. Fetele s-au culcat cu tatăl lor, Lot, pe când Tamar s-a culcat cu socrul, deci nu o rudă directă, dar chiar și așa un fapt interzis de Tora.

Această idilă a lui Tamar cu socrul ei, Iuda, se intersectează cu desfășurarea poveștii principale a pericopei, pe care o vom intitula pe scurt "Vânzarea lui Iosef". După ce Toraua ne spune că Iosef a fost vândut, se produce un suspans și trecem la povestea lui Iehuda. După care ne întoarcem la povestea lui Iosef în Egipt, în casa lui Potifar faraonul. Toraua în Geneza 38:1-2 ne povestește că Iehuda s-a despărțit de frații lui și a plecat spre orașul Adulam, care se află pe teritoriul tribului Iehuda și acolo s-a căsătorit cu o fată canaanită numită Bat Şua בַּת שׁוּא, adică fiica lui Şua. Noi înțelegem că asta este probabil numele tatălui ei și ni se mai spune că el este Canaanit. Este o mare discuție printre comentatori despre faptul că prima soție a lui Iehuda a fost o Canaanită cu toate că Avraham dăduse poruncă fiilor săi să nu se căsătorească cu aceste femei. El a avut cu ea trei băieți: Er, Onan și Şela. Fiul cel mare, Er, s-a căsătorit cu o fată numită Tamar, care după midraş era din Aram. El moare și cel de al doilea frate, Onan, o ia în căsătorie. Dar el, în loc să se culce cu ea ca să aibă urmași, a vărsat sămânța pe pământ și din cauza asta Hakadoş Baruch Hu l-a omorât. Lui Iehuda îi este frică să-l dea pe al treilea băiat ca soț lui Tamar, după ce primii doi au murit, așa că, sub pretextul că e prea tânăr, o refuză. Ea este nevoită să se întoarcă la tatăl ei. Ea este nevoită să stea acasă fără să se mărite din cauza legii evreiești care se numește *yibum* și în care, dacă o văduvă vrea să se căsătorească din nou, trebuie s-o ia pe cea mai apropiată rudă, începând cu unul din frații decedatului soț necăsătorit. Așa s-a întâmplat, de exemplu, cu Rut, atunci când Boaz a vrut să o ia de soție și l-a rugat pe cel mai apropiat să o elibereze (un fel de divorț). Aici cel mai apropiat era Şela, dar tatăl, Iehuda n-a vrut ca ei să se căsătorească. Așa că ea aștepta. Când a aflat de venirea lui Iehuda la Timna, orașul în care familia ei locuia, s-a deghizat în prostituată și l-a așteptat pe Iehuda în mijlocul drumului. El s-a culcat cu ea fără s-o recunoască și i-a promis ca plată un ied din turmă, lăsând zălog inelul său cu sigiliu, șnurul său și toiagul. După aceea, când a vrut să-i plătească, nu mai era de găsit și Iuda s-a hotărât să renunțe la zălogul pe care îl lăsase. După ce Iehuda a aflat că Tamar este însărcinată, el poruncește ca ea să fie arsă. Când ea este scoasă ca să fie arsă, Tamar îi arată doar lui obiectele pe care le primise de la el. El le recunoaște imediat și își recunoaște greșeala, spunându-i "a avut mai multă dreptate decât mine" צדקה ממני *ţadka mimeni*, adică trebuia să-i dea voie să se mărite cu Şela, și a anulat arderea pe rug. Celor doi s-au născut gemeni, cel mai mare numit Pereţ, din care se va naște după câteva generații David Hamelech, iar cel mic se numește Zerah.

Până aici cazul acesta a lui Iuda și Tamar. Însă povestea aceasta naște multe întrebări și mirări care se cer explicate. Noi le vom prezenta foarte pe scurt. Două întrebări de bază trebuie puse: 1. Problematika căsătoriei lui Iehuda cu o fată care nu este evreică; 2. Poziția acestui eveniment în mijlocul desfășurării vinderii lui Iosef egiptenilor.

Este evident că introducerea poveștii cu Tamar chiar în mijlocul procesului de vânzare și deplasare a lui Iosef în

Egipt nu are rațiuni de cronologie. Dacă analizăm desfășurarea evenimentelor, vedem că, sub aspect cronologic, nu aici este momentul și locul potrivite. Nu numai asta. Dacă facem socoteala, de la vânzarea lui Iosef până la mutarea familiei în Egipt au trecut 22 de ani. Este greu de explicat cum s-au putut naște trei generații ale lui Iehuda într-o perioadă atât de scurtă. Despre toate interpretările înțelepților vom scrie altă dată.

Pentru o explicație mai clară a includerii acestui caz în procesul de vânzare, trebuie să înțelegem importanța evenimentelor petrecute cu Iosef, care ocupă cam o treime din ultima parte a cărții Genezei (capitolele 37-48). Primejdia de asimilare care amenință și astăzi poporul evreu în diaspora, a existat deja înainte de formarea poporului, când era vorba încă de o singură familie. Hazal, înțelepții, ne-au învățat deja că tot ce i s-a întâmplat lui Iosef a fost ca să se ducă toată casa, adică familia lui Iakov în Egipt, după cum l-a prezis Domnul lui Avraham (Geneza 15:13) ca acolo, în robie, să se formeze poporul evreu. Asta ca să se elimine posibilitatea ca aceștia să fie asimilați de către popoarele din Canaan. Formarea acestui popor într-un cadru ostil, unde ei vor fi detestați în calitate de robi și izolați, le vor da posibilitatea să se dezvolte ca un popor liber și independent. Primejdia de asimilare care amenință și astăzi poporul evreu în diaspora, a existat deja înainte de formarea poporului, când era vorba încă de o singură familie. Mai rămânea de ales destinația potrivită, care nu putea fi decât un regat puternic, aflat la mică distanță și în care păstorii semiți erau priviți cu antipatie (evreii fiind păstori), după cum ne spune chiar Toraua: "...fiindcă toți păstorii sunt detestați în Egipt" (Geneza 46:34). Cea mai mare și mai apropiată putere de felul acesta era Egiptul.

Să ne întoarcem acum la abominabilul gest de a-l arunca pe cel mai mic dintre frați în groapă și a-l vinde străinilor, ca rob, iar un asemenea gest să fie, ce oroare!, opera fraților mai mari. Aici vine imediat cazul acesta a lui Iuda și Tamar, care însemnează începutul asimilării între popoarele din Canaan.

Prin această predicție divină, de a izola pe evrei de celelalte popoare, El dă posibilitatea familiei lui Iakov de a se dezvolta ca popor independent, așa cum ne spune poetul Psalmilor 105:17: "A trimis înaintea lor un om care a fost vândut ca sclav, pe Iosef". În fond, asimilarea a început cu cazul lui Dina (Geneza cap. 34), dar acolo a fost cu forța, prin viol, pe când aici asimilarea a fost liber consimțită.

[Perioada de robie în Egipt a venit în primul rând ca o poruncă divină de a da posibilitate unei familii, Bet Iakov, să se transforme într-un popor puternic și independent, capabil să-și edifice propria istorie..](#)

Pericopa VaYeşev - Relații între frați în Tora [anul 5782]

Regele David scrie „Iată ce bine și ce plăcut este să stea frații uniți împreună” (Psalmi 133:1). Într-adevăr așa este dacă relațiile între frați sunt frumoase și ei se înțeleg bine. Însă din pericopa noastră noi învățăm despre oribila invidie a fraților mai mari față de fratele lor mai mic, Iosef. Această invidie a provocat aruncarea lui într-o groapă, vinderea lui în sclavie și într-un fel la acel *galut*/exil lung de 400 de ani al poporului evreu în Egipt. Această poveste tragică se adaugă altora din cartea Geneza în care găsim relații de acest fel între frați.

Noi citim deja în pericopa Bereșit despre primii doi frați din istorie, Cain și Hevel, a căror poveste s-a încheiat cu uciderea unuia de către fratele său. Cain care era nestăpânit îl invidia pe fratele său Abel (Hevel) din pricină că Domnul a primit ofranda sa pe când pe a lui Cain a respins-o. Din această cauză Cain l-a omorât pe fratele său Abel.

În pericopa VaYera, cei doi frați din mame diferite, Isaac și Ismail nu se confruntă direct între ei, dar mama lui Isaac, Sara, i-a cerut lui Avraham să-l alunge pe Ismail împreună cu mama lui, Hagar, printre altele din cauza influenței negative pe care o avea acesta asupra lui Isaac și din cauză că el va deveni un „derbedeu”.

În pericopa Toldot am citit despre nașterea celor doi gemeni, Iacov și Esav, și originea conflictului între ei care va continua și în pericopele următoare. Esența disputei a început încă pe când erau în pântecele mamei lor, Rebeca, „iar fiii se băteau înlăuntrul ei” (Geneza 25:22) care atrage atenția la diferența specifică între ei: Iacov se va dovedi ca o persoană fină, onestă și devotată familiei lui. Spre deosebire de el, Esav va deveni un petrecăreț, un om care caută doar să-și îndeplinească virtuțile și viciile. La culmea conflictului, când Esav regretă vânzarea dreptului de prim născut, el pregătește uciderea lui Iacov, iar acesta este nevoit să fugă în exil pentru ani mulți.

În cartea Geneza invidia se găsește și la femei. În pericopa VaYețe noi învățăm despre relațiile încâlcite între cele două surori, Rahel și Lea. La început Rahel arată un devotament uriaș față de sora ei când o ajută să se căsătorească cu Iacov. În continuare, văzând fertilitatea pântecelei Leiei pe când ea rămăsese stearpă, iubirea și sprijinul se transformă în gelozie și invidie cruntă.

În pericopa noastră și în cele două în continuare noi citim despre relațiile complicate și tensionate între Iosef și frații lui.

Corectarea, reparația - *ha-tikun* - vine în cartea Șmot/Exodul, în frumoasa relație între cei doi frați: Moise și Aaron. Atunci când Hakadoș Baruch Hu l-a anunțat pe Moise că el este cel ales să conducă poporul la ieșirea din sclavie spre libertate, Aaron nu s-a supărat, nu s-a întristat, nu l-a invidiat „Ci iată, (Aaron) iese în întâmpinarea ta și când te va vedea se va bucura în inima lui” (Exodul 4:14). Bucuria lui Aaron pentru succesul lui Moșe și pentru noua slujbă a lui este adevărată. El nu se preface ci se bucură pe bune și își încurajează fratele din toată inima. Aaron putea să-și închipuie că i s-a făcut o nedreptate, fiindcă în primul rând el era primul născut și în al doilea rând Moise a crescut ca un rege în casa faraonului și pe urmă a stat în condiții excelente în Median. Aaron pe de altă

parte a stat cu conviețitorii lui în robie și s-a chinuit cu ei să supraviețuiască și să-i îndrume. Așa că de la Aaron noi învățăm trăsătura de bucurie pentru succesul altuia și susținerea lui necondiționată.

Toraua conține o abundență de povești în care se descoperă conflicte familiare dintre care o mare parte sunt divergențe între frați. Aceste povești reflectă o situație care există și astăzi în mod identic cu perioada aceea.

Una dintre mișvot spune: „[Să nu-l urăști pe fratele tău în inima ta](#)” (Levitic 19:17). Nu numai să nu arăți asta în afară și să nu-l lovești pe fratele tău, ci atitudinea față de el trebuie să fie de iubire adâncă și adevărată.

Pericopa VaYeşev - Soția lui Potifar - o persoană bună sau o persoană rea? (Geneza cap. 39) [anul 5784]

Tanachul ne povestește că după ce Iosef a fost dus în Egipt, l-a cumpărat Potifar, un dregător de-al lui Faraon, căpetenia călăilor. După o perioadă scurtă, datorită succesului său în sarcinile lui, Potifar „l-a rânduit peste casa lui și tot ceea ce avea i-a dat pe mână” (Geneza 39:4). Cartea subliniază încrederea deplină pe care o avea stăpânul în robul său spunând că „el a lăsat tot ceea ce avea în grija lui Iosef și n-avea nicio grijă” (Geneza 39:6). Potifar și-a păstrat doar un singur lucru, adică „pâinea pe care o mânca”. După comentariul înțelepților din Talmud, „pâine” este un eufemism pentru soția stăpânului, a lui Potifar. Acest comentariu reiese din continuarea evenimentului. Într-o bună zi Iosef care „era frumos la înfățișare și frumos la privit” a venit să-și facă treaba în casa stăpânului și atunci: „soția stăpânului său a pus ochii pe Iosef și [i]-a spus, Culcă-te cu mine. El a refuzat și i-a spus soției stăpânului său, uite, cu mine aici stăpânul meu nu știe de [nimic din ce-i] în casă, și tot ceea ce are mi-a dat pe mână. Nu este nimeni mai mare în casa aceasta decât mine, și nu mi-a interzis nimic, în afară de tine, căci tu ești soția lui. Cum pot să fac oare această mare ticăloșie și să păcătuiesc față de Dumnezeu?” (Geneza 39:7-9).

După cum se întâmplă în astfel de cazuri de hărțuire, hărțuitorul nu-și lasă baltă încercările și nu dă liniște victimei lui în orice clipă care i se ivește: „Ea îi vorbea lui Iosef în fiecare zi, iar el nu o asculta să se culce cu ea, să fie cu ea. Și a fost în acea zi: el a intrat în casă să-și facă treaba și niciunul din oamenii casei nu era acolo în casă; și ea l-a prins de haină, spunând, Culcă-te cu mine! Dar el și-a lăsat haina în mâna ei și a fugit afară” (Geneza 39:10-12).

În asemenea cazuri, hărțuitorul va atribui de obicei unele învinuiri persoanei care l-a refuzat – fie bărbat sau femeie, de parcă el intenționa să se culce cu ea. Rași adaugă că atunci când ea și bărbatul ei întrețineau relații sexuale, ea i-ar fi spus: „Asemenea lucruri îmi făcea robul tău” (Rași, Geneza 39:19). Ca pedeapsă pentru un fapt pe care Iosef nu l-a făcut, el a fost aruncat la închisoare.

Din citirea acestui episod este clar că Tanachul se referă la soția lui Potifar într-un mod negativ. Ea este prezentată ca o femeie vicioasă, lipsită de scrupule, care își folosește poziția socială pentru a-l hărțui pe Iosef de multe ori

pentru ca acesta să se culce cu ea, pe când el o refuza continuu. După aceea ea, ca o femeie vicleană și manipuloare, nu ezită să inventeze că Iosef ar fi încercat să o violeze și așa să vatăme omul pe care și-l dorea. Toate acestea probabil ca să se salveze pe ea însăși și probabil ca să se răzbune pe el pentru jignirea pe care o simte.

Soția lui Potifar în studiile feministe

Este foarte interesant că tot mai multe cercetătoare al Bibliei feministe își schimbă opiniile față de acest personaj și o cataloghează ca un personaj pozitiv, atât în studiile lor cât și în clasele din universități în care ele predau.

Ele susțin că tot ce a făcut soția lui Potifar a fost să-și apere drepturile de femeie independentă, fiind nesatisfăcută de obligațiile elementare ale unui bărbat căsătorit. Ea, ca o femeie independentă și curajoasă, nu se lasă subjugată de patriarhismul epocii, ci își caută fericirea pe alte meleaguri.

Povestea din Tora este prezentată foarte pe scurt, iar ele caută să-l completeze atât din surse evreiești, cât și din surse externe. De exemplu, capitolul „Testamentul lui Iosef” din cartea apocrifă „Testamentul triburilor”, care a fost tradus în engleză sub titlul „Testamentul celor 12 patriarhi”. O mare parte al acestui capitol este dedicat povești noastre cu multe detalii care lipsesc în originalul biblic. Iosef descrie în amănunte toată silința pe care ea o dă ca să-l cucerească pe Iosef, inclusiv bogăție și putere. Ea îi promite că-și va omorî soțul și-l va pune pe Iosef în locul lui. Chiar și în închisoare ea încearcă să-l ispitească promițându-i totul, mai ales libertatea. Iar el, prin rugăciune și post reușește să țină față presiunilor. Bineînțeles, această perseverență a ei este abordată în aceste studii ca dovadă la faptul că soția lui Potifar este o femeie independentă, o „leoaică” care luptă cu perseverență pentru drepturile și modul ei de viață.

Ele se folosesc bineînțeles și de o serie de midrașim și chiar de surse musulmane. Ca să o scoată mai mult din anonimitate unele îi dau un nume bazat pe diferiți parametri. Cel mai cunoscut este luat din tradiția musulmană în care ea este numită Zuleica. Cineva propune numele de Mut-em-enet, bazat pe cartea lui Thomas Mann „Iosef și frații săi”. O altă idee este numele de Rahpitol, inversarea literelor în ortografia engleză Potiphar.

Încă o întrebare la care aceste cercetătoare încearcă să răspundă este care erau sentimentele ei față de Iosef: oare a simțit față de el doar ispită sau chiar și dragoste? Unele afirmă că după „Testamentul lui Iosef” ea l-a iubit foarte mult și chiar a amenințat cu sinuciderea. Sunt care susțin că după aceeași sursă ea i-a venit în ajutor încă de la începutul întâlnirii lor, iar după ce el a fost arestat din cauza ei, ea a regretat și a făcut tot ce putea ca să-l elibereze. Ele spun că Toraua a izolat-o pe soția lui Potifar de societatea femeilor, spre deosebire de sursele evreiești mai târziu și de cele musulmane în care se vorbește despre întâlniri ale femeilor pentru gătit care se termină în favoarea lui Iosef. La așa o întâlnire, ea îl aduce pe Iosef și-l prezintă femeilor. Ele nu-și puteau lua ochii de la el. Așa că în loc să taie legumele și-au tăiat degetele. Poziția ei față de Iosef este foarte apreciată de celelalte femei și prin această atracție disperată la Iosef ea se comportă ca o femeie normală.

Oponerea la aceste comentarii

Această obiecție are trei cauze:

1. Profesională. Cercetătorii Tanachului sunt în general contra comentariilor care nu au legătură cu textul scris. Este adevărat că textele post-biblice, ca cele amintite mai sus, sunt acceptate, însă nu se poate să ignorăm cu totul textul biblic.
2. Morală. Atitudinea unilaterală de apărare a soției lui Potifar doar fiindcă ea este o femeie este discutabilă.
3. Tactică. Din punct de vedere feminist, a apăra pe soția lui Potifar înseamnă a încuraja hărțuiala sexuală, care în majoritatea cazurilor este contra femeilor și nu a bărbaților.

Putem concluda că trebuie întotdeauna să condamnăm fapte incorecte, cum ar fi hărțuiala sexuală, chiar dacă vin dintr-un sector mai vulnerabil, cum ar fi femeile. În cazul nostru, după textul biblic, soția lui Potifar nu este partea vulnerabilă, ci ea manipulează pe bărbații din jurul ei după capriciile ei personale.

Pericopa VaYeşev - Ziua de naștere - Iom huledet תּלּוּדֶת יוֹם [anul 5781]

Spre sfârșitul pericopei noastre apare următorul verset: „A treia zi a fost ziua de naștere a lui Faraon și le-a făcut ospăț tuturor slujitorilor săi” (Bereşit/Geneza 40:20).

Acest verset este scris într-o formă gramaticală-sintactică foarte aparte pe care nu o vom explica aici fiind necesară o foarte bună cunoaștere a gramaticii limbii ebraice. Putem doar menționa că aici cuvântul Faraon apare în ebraică în acuzativ pe când noi ne așteptam să fie într-o legătură nominală cu cuvântul „naștere”. Însă explicația este probabil legată de o formulă gramaticală în ebraica biblică exclusiv în care apar forme de acuzativ în loc de nominativ după verbe pasive. Cuvântul ebraic folosit aici *huledet* este gerunziul conjugării pasive a verbului „a se naște”. Traducerile în diferitele limbi, inclusiv în limba română, sunt corecte.

Raşi care merge în urma celor scrise în midraş Bereşit Raba și alți mari comentatori interpretează *iom huledet* ca ziua nașterii, bazându-se pe versetul 4 din Ezechiel 16: *iom huledet* înseamnă aici „ziua în care te-ai născut”. Așa este interpretat deja și în Mişna și Talmud.

Unii dintre comentatori care merg pe urmele lui Raşi spun că erau regi care în ziua de naștere dădeau grațiere la cei închiși în penitenciare. Problema este că noi nu avem dovezi scrise la așa ceva decât cu mii de ani mai târziu, pe o stâncă gravată din anul 196 î.e.n. Din această cauză mulți cred că aici este vorba nu despre ziua de naștere a faraonului ci despre ziua de încoronare. Dacă este așa, cea mai bună traducere ar fi aniversare.

Ziua de naștere la evrei după surse scrise

În Tanach aniversarea zilei de naștere este amintită foarte puțin și doar în context negativ, mai ales ni se povestește despre un obicei al regilor de a sărbători ziua lor de naștere. Profetul Osea scrie despre destrăbălarea și beția care se petreceau de „ziua regelui”: „În ziua regelui nostru, căpeteniile s-au îmbolnăvit din pricina vinului” (Osea 7:5). Iar Ezechiel pe care l-am amintit mai înainte vorbește despre ziua în care s-a născut cineva și nu despre aniversarea anuală. Și în al doilea Templu aniversarea zilei de naștere este amintită foarte puțin. În Talmud și midraş nu sunt mențiuni despre organizarea sărbătorilor zilei de naștere. Acest lucru este amintit doar în legătură cu păgânii și păgânismul. În tractatul Avoda Zara, consacrat idolatriei, este amintit obiceiul păgânilor de a sărbători ziua de naștere (acolo referința este la regi).

Înțelepții din Evul Mediu și din perioada care a urmat au fost împărțiți în atitudinea lor față de aceste sărbătoriri. Majoritatea au avut o atitudine defavorabilă sărbătoririi acestui eveniment, mai ales că este un obicei păgân. Mulți susțin că nu este nimic de celebrat în această zi în care am mai pierdut un an din viață și ne-am mai apropiat de moarte.

Mulți susțin că trebuie celebrate zilele de naștere când omul ajunge la vârsta de 60 de ani și la vârsta de 70 de ani. Această idee se bazează pe câteva povești din Talmud despre înțelepți care au făcut acest lucru, mulțumindu-i lui

Kadoş Baruch Hu că au ajuns cu bine la vârsta aceasta., care pe vremea aceea era o vârstă foarte înaintată. Ei susţin că în această zi trebuie de spus şi binecuvântarea de „Şehechyanu”, în care mulţumim lui Kadoş Baruch Hu că ne-a adus până aici.

Sunt mulţi mari rabini în ultimele secole care ne povestesc că ei sărbătoresc această aniversare şi că este un obicei frumos şi trebuie ținut. Vom aminti doar doi: Ben Iş Hai (sec. 19 Irak) şi Baal Şem Tov (sec. 18, Ucraina). Şi marele rabin Ovadia Iosef, în zilele noastre, a scris că este un obicei frumos care trebuie ținut.

Urarea tradiţională este *ad mea veesrim* עד מאה ועשרים până la (vârsta de) 120.

Pericopa VaYeṯe - „Când Rahel îl născuse pe Iosef” (Geneza 30:25) [anul 5785]

Naşterea lui Iosef este perioada în care Iacov decide să se întoarcă acasă: „Şi a fost, când Rahel îl născuse [deja] pe Iosef, că Iacov i-a spus lui Lavan, dă-mi drumul să mă întorc către locul meu şi la ţara mea” (Geneza 30:25).

De ce a decis tocmai după naşterea lui Iosef şi de ce Toraua a găsit de cuviinţă să ne-o împărtăşească? Comentatorii discută această chestiune. Raşi merge în urma înţelepţilor şi explică că Iacov putea să se confrunte cu Esav doar când Iosef există: „După cum a prorocit profetul Obadia „Casa lui Iacov va deveni un foc, casa lui Iosef o flacăra, iar casa lui Esav va fi miriştea” (1:18). Foc fără flacăra nu poate fi stăpânit de departe, așa că după naşterea lui Iosef Iacov a crezut în Dumnezeu şi a vrut să se întoarcă”.

Mulţi dintre comentarii „textuali” interpretează altfel, textual: deoarece s-au împlinit cei şapte ani de muncă pentru Rahel, iar acum Iacov nu-i datorează lui Lavan nimic. Însă dacă acceptăm această interpretare, ar fi trebuit ca Iacov să lege perioada cu terminarea celor şapte ani de muncă şi nu cu naşterea lui Iosef care s-a petrecut după aceea. Legătura pe care o face Iacov cu naşterea lui Iosef şi nu cu terminarea celor şapte ani de muncă, arată că aceasta i se părea cel mai important fapt.

Ca să înţelegem decizia lui Iacov de a se întoarce acasă, trebuie să analizăm cauzele plecării lui la Haran. Ambii săi părinţi îi poruncesc să meargă în Haran. Prima este Rebeca, care se temea de Esav. Deoarece aceasta era cauza

plecării lui la Haran, el trebuie să rămână acolo „până se va potoli furia fratelui tău împotriva ta și uită ce i-ai făcut; apoi voi trimite și te voi aduce de acolo” (Geneza 27:45). După ordinul Rebecăi, Iacov se va putea întoarce din Haran după ce furia lui Esav va trece și el se va comporta ca unul care uitase ce i-a făcut Iacov cu binecuvântările. Atunci ea va trimite pe cineva, fiindcă Iacov nu poate ști acolo când s-a potolit Esav.

Isaac de asemenea i-a poruncit lui Iacov să meargă în Haran: „Ridică-te, mergi la Padan-Aram, la casa lui Betuel, tatăl mamei tale și ia-ți de acolo soție, dintre ficele lui Lavan, fratele mamei tale. Și Dumnezeu Atotputernic să te binecuvânteze, să te facă roditor, să te înmulțească ... ca să moștenești țara pribegiilor tale, pe care i-a dat-o Dumnezeu lui Avraham” (Geneza 28:2-4). Iacov trebuie să fie urmașul lui Avraam ca să moștenească țara. Pentru asta trebuie să-și ia o soție și calea era deja liberă după ce Avraham și-a trimis robul ca să-i aducă o soție lui Isaac din Haran. Și în chestiunea aceasta, Isaac procedează ca și tatăl său. Iacov trebuia să se întoarcă după ce va întemeia o familie.

Iacov nu pleacă la Haran din porunca Rebecăi, ci doar după ce îi poruncește Isaac. Acesta apare la sfârșitul pericopei Toldot. Rebeca îi poruncește lui Iacov să fugă în Haran, însă el nu reacționează. Atunci Rebeca disperată apelează la Isaac, iar Isaac îi poruncește să plece în Haran și el pleacă.

Iar povestea întoarcerii lui Iacov în țară dovedește că Iacov n-o ascultă pe mama lui. Rebeca încă nu l-a chemat înapoi. Ca să vadă dacă Esav mai este furios pe el, la începutul pericopei VaYișlah el trimite soli la Esav să vadă dacă mai este supărat. Dacă auzea de la Rebeca, nu mai era nevoie să trimită olacii cu daruri. Poruncile ei nu sunt îndeplinite nici la plecare, nici la întoarcere.

Însă pare că și porunca lui Isaac el n-o îndeplinește complet. El găsisse o soție imediat după ce a ajuns acolo și trebuia să revină așa cum a procedat robul lui Avraham după ce a găsit-o pe Rebeca. Este adevărat că Iacov a fost obligat să lucreze 14 ani, însă el a cerut să plece doar după ce s-a născut Iosef.

Poate că Iacov și-a închipuit că pentru îndeplinirea misiunii nu este de ajuns cununia, ci doar după nașterea fiului a îndeplinit binecuvântarea de înmulțire a seminției. Acuma când are o soție și un fiu, poate să se întoarcă acasă. Mai pare că Iacov a așteptat nașterea lui Iosef, fiindcă Rahel este soția sa iubită, cea adevărată. Aceasta a fost atitudinea lui de-a lungul întregii căsătorii până la moartea Rahelei. Aceasta se remarcă în diferite versete din Tora, cea mai semnificativă fiind probabil: „Știți că doi [fii] mi-a născut soția mea” (Geneza 44:27). Marele comentator Ramban (Nahmanides) ne explică acest verset: „De la soția pe care am luat-o din voința mea mi s-au născut doar doi și i-am iubit parcă numai ei erau, iar ceilalți îmi sunt ca copii de concubine. Căsătoria cu Lea este pentru Iacov un fel de accident, iar Rahel a fost cea cu care el a întemeiat o familie.

Această interpretare distinge plecarea la Haran cam altfel. Nu este vorba despre o evadare pripită, ci despre ridicarea drapelului de construire a temeliiilor poporului evreu în țara sa. Așa trebuie să fie și așa este de-a lungul istoriei: când poporul evreu stă în fața unei prăpăstii, își adună puterile și construiește ceva și mai mareț. Doar exemple recente: în urma groaznicului holocaust, supraviețuitorii au contribuit cel mai mult la înființarea statului Israel.

[Așa cum în urma evadării lui Iacov din fața lui Esav s-au născut cele 12 triburi și s-au consolidat temeliiile poporului evreu, așa trebuie ca noi după fiecare impas major să întemeiem ceva nou în favoarea poporului evreu.](#)

Pericopa VaYețe - „Și a numit locul acela Bet

El" (Geneza 28:19) [anul 5784]

În Talmud, tractatul Pesachim 88:a scrie: „Rabi Elazar a spus, ce înseamnă versetul „Multe popoare se vor duce și vor spune, veniți, să ne suim la muntele Domnului, la casa Dumnezeului lui Iacov” (Isaia 2:3); de ce este scris „Dumnezeul lui Iacov” și nu „a lui Avraham sau a lui Isaac”? Deoarece nu va fi ca cea ce a spus Avraham „munte, har הר” după cum spune „Unde se spune (până) astăzi, pe munte Domnul va fi văzut” (Geneza 22:14); și nu ca Isaac, care a spus „câmp, sade שדה” după cum spune „Isaac a ieșit să cugete pe câmp” (Geneza 24:63); este cum a spus Iacov care a numit-o „casă, bayit בַּיִת”, după cum scrie „Și a numit locul acela Bet El”.

Unii comentatori spun că acești termeni „munte, câmp și casă” se referă la cele trei temple: Avraham l-a numit „munte” pentru primul templu, iar analogia la munte ne spune că prezența divină (*shehina* שכינה) ne păzește din primul templu, așa cum paznicii unui oraș îl păzesc de pe crestele unui munte - o pază care este provizorie și nu pe vecie. Isaac l-a numit „câmp” pentru cel de al doilea templu, iar asemănarea la un câmp ne spune că aici este vorba despre o gardă deschisă de către *shehina*, deoarece la al doilea templu lipseau câțiva componenți care se aflau în primul templu. Iacov l-a numit „casă” pentru cel de al treilea templu (pe care îl va construi Mesia) fiindcă asemănarea la o casă ne vizează către o pază extraordinară de care se va bucura poporul evreu în viitor ca și casa care va fi cel mai păzit loc din lume.

Trebuie de menționat că cei trei patriarhi ai poporului nostru ne-au lăsat trei căi de slujire a Domnului, de „munca” rugăciunii.

Avraham Avinu, căpetenia credincioșilor, a mers din loc în loc și a publicat numele Dumnezeului său: „A chemat acolo numele Domnului, Dumnezeului lumii” (Geneza 21:33). El s-a străduit mult de tot ca să publice că Domnul este unul și Numele Său este unul. Avraham Avinu îi învață pe fiii lui că rugăciunea este un „munte” pe care trebuie cățărat pentru a-L sluji pe Dumnezeu. În Talmud, tractatul Taanit 2:a ni se spune: „Să îl slujiți cu toată inima voastră (Deuteronom 10:12) - adică care este slujirea din inimă? Aceasta este rugăciunea”.

Isaac Avinu care a fost „jertfit” pe un altar, este stâlpul slujirii. El a numit „munca” rugăciunii „câmp”. Condițiile pe câmp sunt grele: ori plouă acolo, ori soarele arde. Isaac ne învață: chiar și în asemenea condiții trebuie să-L slujim pe Domnul în întregime.

Iacov Avinu a numit „munca” rugăciunii „casă”. Iacov a spus: eu am 12 copii mici care nu sunt în stare să se urce pe un munte. Locul de rugăciune potrivit lor este o casă, sau după explicația lui Rași „un loc locuit”.

Iacov ne învață: sinagoga este casa omului. Atenție: în ebraică „sinagogă” este „bet-kneset בית כנסת”, adică „casă de adunare”. Cu alte cuvinte, ea este o „casă”. Omul este fericit să intre în casa lui fiindcă se simte acolo confortabil. Așa trebuie să-i fie și rugăciunea. Înțelepții ne învață: „Să nu faci din rugăciune o obișnuință” (Pirkei Avot 2:13), adică omul să nu se roage de parcă el a fost silit să o facă, s-o simtă de parcă ar fi o povară, ci s-o facă cu bucurie, așa cum intră el acasă, bucuros și vesel.

Într-adevăr, Iacov a numit locul rugăciunii „casă”, doar după ce Avraham l-a numit „munte” și Isaac l-a numit „câmp”. Întâi trebuie să te sui pe munte și să-ți dedici sufletul la slujbă. Doar după satisfacerea dorințelor

sufletești, fiii lor pot ajunge la percepția că „Nu-i altceva decât casa lui Dumnezeu și aceasta este poarta cerurilor” (Geneza 28:17).

Când noi venim să ne rugăm, trebuie s-o facem cu supunere și modestie, să ne străduim și să facem un efort prin rugăciunea noastră, dar cu toate acestea să ne bucurăm de „munca” noastră făcută Domnului. Aceste principii de bază le-am învățat de la patriarhii noștri, care ne-au întemeiat rugăciunea și au numit-o munte, câmp și casă. Iar despre ultima etapă pe care a inițiat-o Iacov, a spus regele David: „M-am bucurat când mi s-a spus, să mergem la casa lui Dumnezeu” (Psalmi 122:1).

Tema a fost inspirată dintr-o lecție prezentată de marele Rabin, Maran Mordechai Eliyahu Z”L, prim-rabin al Israelului.

Pericopa VaYeṭe - Cine au fost cei 12 fii (12 triburi) ai lui Iacob [anul 5783]

Iacob, יעקב a avut 12 băieți care au devenit cele 12 grupuri de evrei, numite triburi sau seminții, fiecare provenind din unul dintre băieți. Vom descrie pe scurt cine erau și ce au făcut aceștia.

1. Reuven - Ruben ראובן.

A fost primul născut cu soția lui Iacob, Lea - Lia. Numele lui exprimă suferința mamei lui, Lea לֵאָה, pe de o parte și bucuria ei la nașterea lui. Iacob voia s-o ia în căsătorie doar pe Rahel, Rahela רָחֵל, sora mai tânără a Liei. Însă tatăl lor, Lavan - Laban l-a înșelat pe Iacob și a dat-o în locul ei pe sora ei, Lia. Când i s-a născut un fiu, Lia și-a exprimat bucuria spunând „Dumnezeu a văzut necazul meu” (Geneza 29:32). Numele de Reuven vine în ebraică de la două cuvinte: *raa ben* רָאָה בֶן „a văzut un fiu”.

Îl întâlnim pe Ruben pentru prima oară în Tora când el iese pe câmp și găsește acolo mandragore și le dă mamei lui, Lia care le dă surorii ei, Rahela în schimbul unei nopți cu Iacob (Geneza 30:14-15). Mai târziu auzim că Ruben s-a culcat cu Bilha, una din soțiile tatălui. El a fost pedepsit de Iacob, tatăl său, înainte de moartea acestuia. Iacob i-a luat statutul de prim născut și conducător al tuturor și l-a dat lui Iehuda.

Ruben a avut un rol principal la vânzarea lui Iosif. Frații care-l urau pe Iosif au vrut să-l omoare, însă el i-a convins să-l arunce în groapă. Și în felul acesta să-i salveze viața. În continuare după ce Ruben a plecat frații l-au vândut pe Iosif și n-au spus adevărul tatălui lor, Iacob.

Mai târziu, Ruben a încercat să-l convingă pe tatăl lor să-l trimită pe Benjamin la ei în Egipt după dorința lui Iosif, însă Iacob nu acceptă.

2. Şim'on - Simeon שמעון.

El este al doilea născut a Liei. Numele lui reflectă sentimente asemănătoare cu cele de la Ruben: „Dumnezeul a auzit că mă urăsc” (Geneza 29:33). Şim'on de la *Şama'*, שמע a auzi.

Când Dina, sora lui a fost violată de către Şhem - Sihem Ben Hamor, el împreună cu fratele său Levi i-au păcălit pe locuitorii oraşului. Ei i-au convins pe toţi să se circumcidă. În a treia zi ei au atacat oraşul şi au omorât toţi bărbaţii (Geneza cap.34). Iacob, înainte să moară şi-a exprimat nemulţumirea pentru acest fapt.

Încă o dată îl întâlnim pe Simeon când Iosif îl ia ostatic ca să se asigure că ceilalţi fraţi se vor întoarce din Canaan cu fratele mai mic, Benjamin (Geneza 42:33).

3. Levi לוי.

El este al treilea născut a Liei. Şi numele lui reflectă bucuria Liei „De acum soţul meu se va alipi de mine” (Geneza 29:34); Levi de la verbul *liva* לול, a acompania, a se alipi.

Levi a fost după cum am scris partenerul lui Simeon la atacul din Şhem, iar tatăl lor l-a muştră şi pe el.

4. Iehuda - Iuda יהודה.

Este cel de al patrulea fiu al Liei. Când el s-a născut, mama lui a spus: „De acum îl voi lăuda (slăvi) pe Dumnezeu” (Geneza 29:35) Numele de Iehuda l-a dat de la verbul *ode* אודה sau *hoda* הודה, a slăvi, a mulţumi, de unde derivă şi cuvântul „*toda*” תודה.

Iuda era un conducător printre fraţii lui. Prima oară când se descoperă acest caracter al lui este când el propune fraţilor săi ca în loc să-l omoare pe Iosif, să-l vândă medianiţilor şi astfel să-i salveze viaţa (Geneza 37;27-28).

Mai târziu apare povestea căsătoriei lui, evenimentul cu nora lui, Tamar, care-i naşte doi băieţi gemeni, unul strămoşul regelui David (Geneza cap. 38).

Când fraţii au ajuns în Egipt şi Iosif devenise conducătorul Egiptului (Geneza 42:6), Iuda garantează tatălui lor că-l va aduce pe Benjamin înapoi (Geneza 43:9). Mai târziu, când Iosif îl acuză pe Benjamin că a furat paharul, Iuda sare în apărarea lui (Geneza 44:16).

Iacob, înainte de moartea sa a trecut conducerea fraţilor şi a triburilor de la Ruben la Iuda (Geneza 49:3-4, 8).

5. Dan דן.

Este primul fiu a lui Bilha בלהה, roaba Rahelei. După ani de zile în care Rahela nu a reuşit să rămână însărcinată, a hotărât să acţioneze ca bunica Sara şi a apelat la roaba ei ca să-i fie soţie bărbatului ei. Ea a stabilit şi numele băiatului Dan, a judeca, fiindcă „Dumnezeul m-a judecat să am un fiu” (Geneza 30:6).

Dan nu este amintit mult în Tora, în afară de binecuvântarea tatălui lor, Iacob.

6. Naftali נפתלי.

Este cel de al doilea fiu a lui Bilha. Şi numele lui a fost ales de Rahela, care a spus: „După şovăielile lui Dumnezeu m-am luptat cu sora mea şi am învins-o” (Geneza 30:8). Aici apare cuvântul „*naftulim*”, נפתולים care înseamnă şovăială, îndoială. Însă comentatorii o înţeleg aici ca legătură, iar Raşi spune că este rugăciune, de la „*Tefila*” תפילה.

La fel ca Dan, este amintit de Iacob la binecuvântarea băieţilor.

7. Gad גד.

Este primul fiu a lui Zilpa זלפה, roaba Liei. Când Lia a văzut că Rahel a dat-o pe roaba ei de soţie lui Iacob, a hotărât să procedeze la fel şi a dat-o pe Zilpa soţie lui Iacob.

După ce ea a născut primul băiat, Lia a spus: „Ba Gad” בא גד, adică „A venit noroc” (Geneza 30:11).

Iacob în binecuvântarea lui înainte să moară a interpretat numele lui de la cuvântul „Gdud” גדוד, care înseamnă „trupă militară, brigadă” (Geneza 49:19) promițându-i că vor fi luptători aprigi. Într-adevăr, tribul Gad a fost cel mai luptător trib și așa a rămas în tradiția evreiască.

8. Așer אשר.

Este al doilea fiu a lui Zilpa. Lia i-a dat acest nume ca simbol la fericirea pe care ea a simțit când el s-a născut (Geneza 30:13). Vine de la cuvântul oșer אושר, fericire.

9. Isahar יששכר.

El a fost al cincilea băiat al Liei. Ruben, primul născut al Liei, găsește pe câmp mandragore și le dă mamei ei. Rahela le-a cerut sorei ei, iar Lia i le-a dat în schimbul unei nopți al Liei cu Iacob. Din această noapte s-a născut Isahar. Atunci Lia a spus: „Dumnezeu m-a răsplătit, fiindcă i-am dat-o pe roaba mea soțului meu” (Geneza 30:18). Numele de Isahar יששכר de la cuvântul *sahar* שכר, care înseamnă „plată, răsplată, salariu”.

10. Zevulun - Zabulon זבולון.

Este cel de al șaselea fiu al Liei. Lia i-a dat numele crezând că după ce i-a născut șase copii, bărbatul ei va trece să locuiască la ea în mod permanent: „M-a înstărit Dumnezeu cu cadou bun, de data asta bărbatul meu mă va cinsti, pentru că i-am născut șase fii” (Geneza 30:20). În ebraică cuvântul „zeved” זבד înseamnă cadou, dar, iar de aici Zevulun זבולון.

Interesant că aceste cuvinte ale Liei au devenit mai târziu un ritual ținut de mulți evrei la nașterea unei fiice care se numește „Zeved HaBat” זבד הבת.

Zabulon a fost ultimul fiu al Liei. După el, Lia a mai născut o fată, Dina דינה.

În binecuvântarea lui, Iacob a spus că tribul Zabulon va sta pe malul mării, fiindcă ei vor fi comercianți.

11. Iosef - Iosif יוסף.

El este primul fiu al Rahelei. După ani de sterilitate, în sfârșit ea a rămas însărcinată și a născut un băiat pe care l-a numit Iosef, fiindcă „Dumnezeu mi-a adunat (înlăturat) rușinea” (Geneza 30:23).. Ea s-a mai rugat „Dumnezeu îmi va adăuga încă un fiu” (Geneza 30:24). Iosef vine de la verbul *asaf* אסף, a aduna, a adăuga în viitor *iosif* יוסף,

Povestea vieții lui este amintită în Tora mai mult decât al oricărui alt frate. El era cel mai iubit fiu al tatălui său, însă frații lui îl urau din pricina viselor lui care spuneau că el îi va stăpâni. El a fost dus în Egipt ca sclav, băgat la închisoare pe nedrept. El a deslușit visul Faraonului și așa a devenit adjunctul Faraonului, cel mai puternic om din Egipt.

Când frații lui au ajuns în Egipt, ei nu l-au recunoscut. Iosif s-a folosit de acest lucru ca să-i învețe minte. După ce a probat loialitatea lor unul față de celălalt, el le-a descoperit cine este.

La sfârșitul cărții Geneza, Iacob coboară în Egipt la o viață liniștită sub conducerea fiului său iubit.

Iosif a avut doi băieți: Menașe - Manase, מנשה și Efraim, אפרים. După binecuvântarea lui Iacob, ei sunt adăugați la rândul triburilor.

12. Binyamin - Beniamin בנימין.

El este al doilea fiu a Rahelei, care a murit puțin timp după ce a născut. Rahela i-a dat numele de Ben-Oni בן אוןי, adică „fiul tristeții mele”, însă Iacob l-a numit Benjamin (Geneza 35:18).

Despre Benjamin noi auzim când Iosif reușește să-i convingă pe frații lui să-l aducă în Egipt. Acolo cei doi frați se reîntâlnesc după ce Iosif îl învinuiește e furtul unui pahar.

Toraua ne spune înainte ca Iacov să moară, după ce îi binecuvântează: „Din toți aceștia se trag cele douăsprezece triburi ale lui Israel” (Geneza 49:28).

Pericopa VaYeṭe - Rahel și Lea [anul 5782]

Evenimentele povestite în pericopa VaYeṭe sunt foarte cunoscute de poporul evreu. Primul eveniment este legat de Iacov după ce acesta a furat dreptul de întâiul născut și a fost trimis la unchiul lui Lavan ca să-și găsească o soție și să se ascundă de fratele lui geamăn, Esav. Pericopa începe cu visul renumit al scării lui Iacov. În continuare este întâlnirea cu frumoasa Rahel lângă fântână. În momentul în care Iacov o vede pe Rahel, el se îndrăgostește de ea și astfel i se acordă forțe spirituale deosebite cu ajutorul cărora reușește să rostogolească piatra de pe gura fântânii. Iacov se transformă într-o clipă dintr-un păstor nomad lipsit de orice inițiativă într-un bărbat puternic și impozant. El o ajută pe Rahel să adape oile, o sărută, plânge, iar după aceea se prezintă ca Iacov, fiul lui Rebeca. El o cere pe Rahel în căsătorie de la tatăl ei, însă Lavan îl înșală și îl căsătorește cu fiica lui mai mare, Lea în schimb de șapte ani de muncă. După aceea se căsătorește și cu Rahel pentru alți șapte ani de muncă. De la cele patru soții, Lea, Rahel și slujnicele lor Bilha și Zilpa, Iacov are 13 copii. El fuge de Lavan cu toată familia lui și pericopa se termină cu împăcarea celor doi.

„Lavan avea două fiice: numele celei mari era Lea, iar numele celei mici era Rahel. „Ochii Leaei erau blânzi, însă Rahel era frumoasă la statură și frumoasă la vedere” (Geneza 29:16-17). Din acest verset reiese marea diferență între cele două surori. Despre Lea ni se spune că avea „ochi blânzi”. Este greu de înțeles despre ce este vorba. Oare avea ochi frumoși sau mai degrabă ei reflectau bunătatea ei. În comparație cu descrierea frumuseții lui Rahel în continuare, putem deduce că frumusețea nu era caracterul ei cel mai puternic. În Tanach nu găsim multe descrieri ale frumuseții. Când apare așa o descriere coplășitoare ca în versetul nostru, este clar că acest lucru joacă un rol important în continuare. Frumusețea lui Rahel îl îndemna pe Iacov s-o ceară în căsătorie tocmai pe ea și nu pe sora ei mai mare celibatară, așa cum era obiceiul pe vremea aceea.

În pericopă, Lea pare a fi un personaj marginal. Noi nu citim despre nici un fel de relație între ea și Iacov. Singurul fapt pe care îl cunoaștem despre ea este că are ochii blânzi. În continuare se poate înțelege că partea ei puternică se află în eficacitatea ei de procreare și în eficacitatea ei de maternitate. Aceste caractere erau decisive pentru o femeie în perioada biblică. O femeie stearpă nu folosea la nimic bun pentru un bărbat, iar el după câțiva ani nereușiți, o putea goni și lua o altă femeie. O femeie stearpă coboară rapid pe scările societății jos de tot.

Fertilitatea lui Lea nu era naturală. Hakadoș Baruch Hu intervine în desfășurarea evenimentelor în favoarea Leei: „Domnul a văzut că ea era disprețuită și i-a deschis pântecele. Rahel însă era stearpă” (Geneza 29:31). Domnul îi

face lui Lea un *hesed*, o grație și îi schimbă poziția ei socială și familiară datorită fertilității ei. Rahel, privind această fertilitate, se plânge lui Iacov că ei nu au copii, ba chiar amenință cu moartea. Ea îi spune: „Dă-mi fii, iar de nu, mor!” (Geneza 30:1). El îi răspunde cu nonșalanță fără să-și asume nici o responsabilitate: „Oare sunt eu în locul lui Adonai, care a oprit la tine rodul pântecelui?” (Geneza 30:2) lăsând-o singură cu sentimentele ei. Lui nu-i lipsește nimic: are o soție pe care o iubește și cu care poate fi în fiecare noapte și mai are o a doua soție fertilă care îi naște băieți. El nu trebuie să aleagă una dintre ele, fiindcă are tot ce-și poate dori: este bogat, are o familie mare și frumoasă.

Noi putem privi aceste evenimente și acest comportament și prin altă prismă, privind viața lor din punct de vedere istoric. Când soția lui iubită moare pe drum spre casă după ce îi naște un al doilea fiu, el o înmormântează acolo pe loc, lângă Bet Lehem, singură și nu în mormântul familiei din Hevron pe care îl cumpărase bunicul, Avraam și unde se află bunicii și părinții. Pe de altă parte, pe Lea care era mai puțin iubită o înmormântează la mormântul familiei, iar el va fi înmormântat lângă ea. Cu toate acestea, Rahel este cea socotită de popor ca mama poporului până astăzi. Profetul Ieremia spune: „Un glas s-a auzit în Rama, jale și plângeri amare. Rahel, plângându-și fiii, refuză să fie consolată pentru fiii ei, pentru că nu mai sunt” (Ieremia 31:15).

Rahel, singura dintre patriarhi care nu este înmormântată la mormântul familiei din Hevron, a devenit simbolul mamei poporului evreu, numită Rahel *imenu* (mama noastră). Când ea își plânge fiii – poporul, Hakadoș Baruch Hu o consolează: „[Oprește-ți glasul de la plâns și ochii de la lacrimi, pentru că este o răsplătă pentru lucrarea ta și ei se vor întoarce din țara vrăjmașului. Și este speranță pentru viitorul tău și fiii tăi se vor întoarce în ținuturile lor](#)” (Ieremia 31:16-17).

Pericopa VaYeṭe - Rahel și Lea, femeia ca soție și femeia ca mamă [anul 5780]

După o tradiție foarte veche care apare în cartea "Seder Olam Raba" cap. 2 (prima carte evreiască de istoriografie din sec. 2 e.n.) [Rahel și Lea erau gemene](#). Ca și la gemenii Iacov și Esav, așa și la gemenele lui Lavan, Lea a fost numită cea mai mare și Rahel cea mai mică: "Și Lavan avea două fiice, numele celei mai mari era Lea, iar celei mai mici Rahel" (Geneza 29:16). Iacov când a vorbit cu Lavan i-a spus exact pe cine dintre ele o vrea "pe Rahel, fiica ta cea mică" (Geneza 29:18).

Citind Toraua noi vedem două femei diferite de tot: una activă și cu multă inițiativă, iar cealaltă domestică și pasivă. Apariția impunătoare a lui Rahel este vizibilă din primul moment; ea este frumoasă, se învârtă cu libertate între ciobani. După ce îl întâlnește pe Yaakov, se grăbește să-și anunțe tatăl despre o rudă care a ajuns. Iacov a iubit-o pe Rahel din primul moment (Geneza 29:18) și a ales-o ca soția lui pe toată viața. Dar lui Rahel nu i-a fost de ajuns să fie numai soția lui Iacov; ea a vrut să fie și mama copiilor lui. Când continuă cu ani buni să fie stearpă ea se luptă cu toate puterile cu situația asta și când dorința ei enormă nu se îndeplinește, ea o bagă pe sluga ei Bilha în casă ca să-i fie soție lui Iacov.

Rahel își exprimă sentimentele într-un mod explicit și scrierea care ne vorbește de obicei cu aluzii, ne spune foarte clar că ea o invidiază pe sora ei (Geneza 30:1). Invidia asta este evidentă în afacerea cu mandragorele; Rahel îi propune sorei ei ca pentru mandragorele adunate de fiul ei, Reuven, să-i predea o noapte patul ei surorii sale ca ea să se culce cu Iacov (este clar că Iacov dormea cu Rahel și nu cu Lea). Ironia vieții! A doua oară Iacov se culcă cu Lea contra voinței sale, de data asta din pricina sorei ei, Rahel.

Cu toate acestea locul lui Rahel ca fiind cea mai apropiată de Yaakov nu se schimbă. Când le cheamă pe cele două soții să se consulte cu ele, numele lui Rahel apare primul "Atunci Iacov a trimis să le cheme pe Rahel și pe Lea" (Geneza 31:4) și la fel "Atunci Rahel și Lea au răspuns" (Geneza 31:14). Iacov a avut grijă ca înaintea întâlnirii cu Esav "să pună pe Rahel și pe Iosef în urma tuturor" (Geneza 33:2) ca să fie păzite. În concluzie o soție iubită, foarte activă și independentă.

Lea, spre deosebire de ea, apare în total ca o mamă. Ea ascunde frumusețea ei ca femeie după un voal și tot ceea ce se vedea erau ochii "Blânzi" (Geneza 29:17). Din păcate toate traducerile în română nu sunt juste. Cuvântul ebraic "rach" רַח folosit aici înseamnă moale, adică ochi moi, blânzi. Midrașul are două explicații. Unii comentează ca "ochi triști", iar alții înțeleg "ochi frumoși", fiindcă conjuncția ve aici nu înseamnă *dar* sau *în timp ce* cum este tradus în română, ci *și*, sensul de bază a cuvântului. Și în Targum Onkelos apare "ochi frumoși". Adică ambele fete erau frumoase. Lea suferă fără încetare din cauza iubirii mari a lui Iacov pe Rahel, spunându-i "Nu-i destul că mi-ai luat soțul de vrei acum să iei și mandragorele fiului meu" (Geneza 30:15). Ea are speranța ca prin copii pe care i-a născut să se întărească legătura cu Iacov. Toate gândurile ei se duc spre Iacov și asta se reflectă și în numele date fiilor ei (despre care nu vom vorbi de data asta). Ceea ce este evident că ea rămâne pasivă din momentul în care tatăl ei a dat-o lui Iacov ("a luat-o pe fiica sa Lea, a adus-o la el", Geneza 29:23) și până în clipa morții. Chiar și când Lea este cum ar fi, activă dând-o pe sluga ei Zilpa soție lui Iacov, ea o face în urma inițiativei lui Rahel de a da-o pe Bilha.

Și iată că în cursul vremii, cele două personaje și-au schimbat statutul în conștiința poporului: Rahel a devenit "mama fiilor (lui Israel)" iar Lea a devenit soția lui Iacov.

Profetul Ieremia scrie despre Rahel care își plânge fii pe drumul spre Ierusalaim (Ieremia 31:14-16):

Așa a spus Adonai: Un glas se aude în Rama, bocet și plâns amar, Rahel își plânge fii, refuză să se consoleze pe fii fiindcă nu mai sunt. Așa a spus Adonai: Abține-ți glasul din plâns și ochii din lacrimi, căci există o răsplată pentru munca ta, zice Adonai, și fii se vor întoarce din țara dușmanului. Există o speranță pentru viitorul tău, zice Adonai, și fii se vor întoarce în teritoriul lor.

Așa că noi putem înțelege că femeia care era iubită toată viața de Iacov, dar era sterilă, [Rahel, a devenit în conștiința poporului mama poporului Israel](#), și cuvântul *fii* בנים *banim* se repetă de trei ori în această profeție fiind un cuvânt cheie în tot paragraful. Sunt multe legende despre poporul evreu ieșind în exil implorându-se la Rahel să-i ajute să se elibereze. Să nu uităm că Rahel este mama lui Mașiah Ben Yosef, cel care va pregăti venirea lui Mașiah Ben David care la rândul lui este din copiii lui Lea. Asta este Rahel care este înmormântată la mijlocul drumului, iar Lea este înmormântată în mormântul patriarhilor în Mearat Hamachpela în Hevron.

[Față de Rahel, Lea care are în poveștile din cartea Geneza o imagine de mamă și în fond majoritatea poporului Israel sunt copiii ei](#), este înmormântată lângă soțul ei Iacov, ca și celelalte mame, după cererea lui Iacov. Poziția ei ca soția lui Iacov a construit-o cu perseverență cu trecerea anilor.

Pericopa VaYigaş - Bilha și Zilpa - roabe sau soții? [anul 5780]

Bilha și Zilpa nu au fost prea norocoase. Ele nu sunt socotite printre cele patru mame ale poporului evreu. De obicei sunt alăturate de Lea și Rahel. Însă în pericopa VaYigaş este o schimbare a atitudinii față de ele și ele apar a fi egale cu cele două mame.

Dar înainte de toate trebuie să facem o mică explicație de vocabular biblic, ca să înțelegem diferitele traduceri care se pot găsi în limba română. În ebraica biblică, sclav sau rob la masculin este *eved* עֶבֶד, iar la feminin sunt două cuvinte: *ama* אָמָה și *şifha* שִׁפְחָה. Ambele apar de multe ori în paralel cu masculinul *eved* și uneori sunt paralele între ele. Cu toate acestea mulți înțeleg cuvântul *şifha* ca fiind mai familiară, adică femeile numite așa pot deveni cu ușurință soții fără să rămână pe poziția de concubină. Printre altele ei se bazează și pe forma cuvântului, care prin adăugarea literei מ *mem* la început o transformă pe *şifha* שִׁפְחָה în *mişpaha* מִשְׁפָּחָה (se i-au în seamă numai literele fără vocale). Ei compară cu latina *famula* - roabă, față de *familia*. Eu prefer să traduc *şifha* roabă și nu slujnică, cum se traduce de obicei, fiindcă în Tanach verbul slujesc *meşaret* מֵשַׁרֵּת se referă la Kadoş Baruch Hu sau rar la Moise sau David „Și băiatul Samuel îl slujea pe Dumnezeu înaintea lui” (1Samuel. 3:1).

Noi vom analiza atitudinea față de ele în toate versetele în care ele apar. Până la pericopa noastră ele sunt tratate întotdeauna inferioare fiind numite *şifha*. Prima întâlnire cu ele este imediat după nunta dintre Iacov și Lea (pericopa Vayeşe).

„Lavan i-a dat-o pe Zilpa, roaba lui, lui Lea, fiica lui ca roabă” (Geneza 29:24)

„Lavan i-a dat-o lui Rahel, fiica sa, pe Bilha roaba lui ca roabă” (Geneza 29:29)

Bilha și Zilpa sunt roabele lui Lavan, iar el le dăruiește fiicelor lui cadou de nuntă. Ele rămân în statut de roabe. După ce Lea naște copii și Rahel este tot stearpă, ea o propune pe Bilha să fie o soție suplimentară lui Iacov „Și i-a dat-o de soție pe Bilha, roaba ei” (Geneza 30:4). Poziția lui Bilha nu s-a schimbat; într-adevăr ea este soția lui Iacov, dar tot roabă este. Imediat după asta aceeași atitudine este și față de Zilpa.

Când Iacov îl întâlnește pe Esav, ele nici nu sunt numite pe nume: „Le-a pus pe roabe și pe copiii lor primii, pe Lea și pe copii ei ultimii, iar pe Rahel și pe Iosef ultimii (de tot)” (Geneza 33:2).

Data următoare când este o considerare despre ele, este după moartea lui Rahel și oribila faptă pe care a provocat-o Ruben față de Bilha, care s-a culcat cu ea, concubina tatălui lui. Acesta a fost un act clar de sfidare. Dacă Bilha era soție cu statut întreg, cu siguranță Reuven nu îndrăznește să facă ceea ce a făcut. Într-adevăr, imediat după asta apare lista fiilor lui Iacov: „Când Israel locuia în țara aceea, Ruben s-a dus și s-a culcat cu Bilha, țitoarea tatălui său, iar Israel a aflat. Fii lui Iacov au fost doisprezece: Fiii lui Lea, întâiul-născut al lui Iacov Ruben; și Simeon, Levi, Iuda, Isachar și Zevulun. Fiii lui Rahel, Iosef și Biniamin. Iar fiii lui Bilha, roaba lui Rahel, Dan și Naftali. Iar fiii lui Zilpa, roaba lui Lea, Gad și Așer. Aceștia sunt fiii lui Iacov care i s-au născut în Padan-Aram”

(Geneza 35:22-26).

Bilha și Zilpa sunt deocamdată definite roabe față de mame, dar țiitoare față de Iacov. Însă băieții sunt cu toți fii lui Iacov. Această situație a produs clase diferite între fiii lui Iacov. Pe de o parte, fiii lui Lea, care erau mai mulți față de Iosef, singurul fiu al lui Rahel, căruia i s-a adăugat mai târziu și mititelul de Biniamin. Pe de altă parte, fiii roabelor. Această situație problematică la începutul pericopei Vayeşev: „Aceasta este istoria (urmașilor) lui Iacov. (Pe când) Iosef era de șaptesprezece ani, păstora turmele împreună cu frații săi și el se joacă/distrează împreună cu fiii lui Bilha și cu fiii lui Zilpa, soțiile tatălui său. Iosef aducea tatălui lor zvonuri rele despre ei” (Geneza 37:2).

Iacov a înțeles probabil că este imposibil să construiască în acest fel poporul Israelului, în timp ce fiii lui, adică triburile, fiecare aparține unei alte clase sociale. Din această cauză, de acum încolo se schimbă de tot atitudinea față de Bilha și Zilpa. Numai există etichete sau grade inferioare. Este clar că Iosef nu hoinărește cu fiii lui Lea, dar pe de altă parte Bilha și Zilpa se numesc soțiile tatălui lui, egale din toate punctele de vedere.

Se pare că și fiii lui Iacov au perceput acest lucru. Doar când ei stau în fața lui Iosef, ei îi spun „Noi toți suntem fiii unui singur bărbat; noi suntem (oameni) cinstiți, robii tăi nu sunt iscoade” (Geneza 42:11). Ca dovadă Rași care ne spune clar că spiritul divin este cel care i-a călăuzit pe frați ca să-l includă în vorbele lor și pe Iosef care stătea acolo cu ei.

Încă o dovadă la necesitatea absolută a egalității între triburi o găsim tot în pericopa noastră, la sfârșit, în lista genealogică a fiilor lui Iacov care au coborât în Egipt. Cele două sunt prezentate exact ca și Lea „aceștia sunt fiii lui Zilpa ...” (Geneza 46:18) și la fel și „aceștia sunt fiii lui Bilha” (Geneza 46:25). Numai despre Rahel se spune „soția lui Iacov” (Geneza 46:19). Dar este clar că Rahel nu era într-o poziție diferită de Lea, prima soție a lui Iacov. Cea mai bună dovadă este că Lea este cea care este înmormântată lângă el în Mearat HaMachpela. HaRașar Hirș, marele înțelept din Germania sec. 19, comentează că Rahel este numită „soția lui Iacov” fiindcă ea era femeia pe care el o iubea cel mai mult și singura soție pe care el a vrut-o și a ales-o pentru el. [În ciuda acestui fapt, Lea, Zilpa și Bilha sunt soții în statut egal cu Rahel. Numai așa, prin egalitate poate fi construit poporul evreu.](#)

Acest statut de egalitate între triburi se dovedește și din lista jertfelor președinților din cartea Numeri (pericopa Naso) pe care le citim în zilele de Hanuca. În fiecare zi noi citim o jertfă a unuia din cei 12 președinți a celor 12 triburi. Toraua prelungeste și detaliază fiecare trib aparte, cu toate că ele sunt complet identice. Majoritatea înțelepților văd în repetarea acestor amănunte o evidențiere că toate triburile sunt pe un statut egal.

Pericopa VaYigaș - De ce se cuvine ca Mesia (Mașiah) să vină din seminția lui Iuda (Iehuda) [anul 5784]

După cum se știe, Mesia va veni din urmașii regelui David (atât la evrei cât și la creștini). De ce oare el va veni din seminția lui Iuda? Povestea lui ne va da răspunsul la această întrebare.

Noi învățăm pentru prima oară despre caracterul lui Iuda prin intermediul lui Iosef. Iuda, ca și frații lui, îl ura pe Iosef. Toraua ne prezintă profunzimea urii fraților față de Iosef, care ajunge la apogeu odată cu uneltirea lor împotriva lui Iosef pentru a-l omorî. Ruben a reușit să amâne complotul lor, dar nu să-l scoată din minți. Spre deosebire, Iuda a reușit să-i convingă să acționeze pe o altă cale: „Iuda le-a spus fraților săi: Care este câștigul dacă îl vom omorî pe fratele nostru și-i vom acoperi sângele? Haideți să-l vindem ișmaeliților, dar mâna noastră să nu se ridice asupra lui, căci este fratele nostru, carnea noastră. Și frații săi l-au ascultat. [Niște] negustori midianiți au trecut pe acolo; l-au scos și l-au ridicat pe Iosef din groapă și l-au vândut pe Iosef ișmaeliților pentru douăzeci de arginți; și ei l-au adus pe Iosef în Egipt”. (Geneza 37:26-28).

Iuda nu a susținut omorârea lui Iosef, dar nu avea muștrări de conștiință în legătură cu vinderea lui la sclavie cumplită, în cel mai bun caz, și cu atât mai mult în legătură cu profitul pe care-l aveau de la această vânzare. Acest fapt groaznic față de Iosef a șters orice sentiment de frăție pe care îl mai putea avea.

După vânzarea lui Iosef, viața lui Iuda s-a prăvălit din ce în ce mai jos. În primul rând, el a pierdut stima pe care frații lui o aveau față de el. După aceea s-a căsătorit cu o canaanită, un fel de căsătorie pe care Avraam o detesta. După aceea cei doi fii ai lui au murit unul după altul, iar el a refuzat să o dea pe Tamar, văduva unuia dintre ei celui de al treilea frate după obiceiul numit *yibum* יבום. După ce soția i-a murit el s-a culcat cu Tamar, nora lui, în timp ce ea s-a deghizat în prostituată și a rămas gravidă. După trei luni, când s-a aflat de sarcina ei și vecinii au învinuit-o de prostituție, Iuda a poruncit să fie condamnată la moarte, fără să știe că sarcina ei este și a lui.

Viața lui Iuda s-a deteriorat. Nu numai că el și-a vândut fratele pentru sclavie, ci a pierdut aproape tot ce avea bun și important în viață. De aici ne întoarcem la întrebarea de la început. Din ce punct de vedere Iuda este potrivit să fie patriarhul lui Mesia? Răspunsul se află în momentul în care Iuda a primit hotărârea care-i va schimba viața.

Când Tamar a fost scoasă la rug, ea i-a trimis lui Iuda zălogul pe care el îi lăsase și așa i-a dovedit că el este responsabilul pentru sarcina ei. Ea a făcut acest lucru pe o cale extrem de corectă; ea nu a anunțat în public despre ce i-a făcut Iuda, ci l-a lăsat să tacă chiar și cu prețul vieții ei.

Iuda s-a pomenit fiind în fața unei decizii uriașe – să recunoască sau nu paternitatea. Hotărâre este extrem de grea, fiindcă este clar că el va fi defăimat în momentul în care se va afla că a produs-o cu o curvă. Ne putem închipui rușinea de care va avea parte când se va afla că a lăsat-o însărcinată pe nora lui, care îl sedusese prefăcându-se că este o prostituată. Acuma viața lui a ajuns la fundul gropii.

Luând în considerare trecutul său, hotărârea trebuia să fie ușoară – să o lase pe Tamar să ardă. El era deja obișnuit să se debaraseze de rudenii, cum făcuse în cazul lui Iosef. În locul acesteia, Iuda a luat cea mai grea decizie din viața lui spunând „Are dreptate (mai multă decât mine)” (Geneza 38:26). El a recunoscut, a salvat-o pe Tamar de la rug și și-a acceptat umilirea.

În pericopa noastră promisiunea lui Iuda devine o provocare. Iosef plănuieste un vicleșug cu deținerea lui Benjamin în Egipt; oare Iuda o să-și sacrifice libertatea pentru cea a lui Benjamin? Decizia pentru Iuda era îngreunată și din cauza asemănării între Benjamin și Iosef, amândoi fiind fii lui Rahel. El era fiul iubit de Iacov.

Însă Iuda s-a contrazis cu Iosef, încercând să-și sacrifice libertatea pentru Benjamin. După aceea Iosef nu s-a mai putut reține și a dezvăluit fraților săi adevărata sa identitate. Frații s-au împăcat și familia a coborât în Egipt să fie în grija lui Iosef în anii de foamete. În Egipt s-au înmulțit, au devenit poporul evreu, aleșii lui Dumnezeu și la sfârșit s-au eliberat.

Acțiunile lui Iuda au contribuit la consolidarea poporului evreu. Schimbarea care s-a produs în firea lui a influențat nu numai soarta lui Tamar și Benjamin, ci mult mai mult decât atât. În faptele lui găsim răspuns la două întrebări puse de la începutul omenirii.

Prima chestiune se referă la întrebarea pusă de Dumnezeu lui Adam: „Ai mâncat oare din pomul din care îți poruncisem să nu mănânci?” (Geneza 3:11). Cu toate că Adam a recunoscut că a mâncat, el a învinovățit-o pe Hava și i-a amestecat și pe Dumnezeu: „Femeia pe care mi-ai dat-o cu mine – ea mi-a dat din pom și am mâncat” (Geneza 3:12). Atunci Domnul a întreat-o pe Hava, iar ea a răspuns ca și Adam învinovățind șarpele. Se pune întrebarea de ce oare Dumnezeu le-a pus aceste întrebări? El doar știa că ei mâncaseră. Domnul i-a întreat ca să-i încurajeze ca ei să recunoască și să facă *teșuva* תשובה (căință). Unde cei doi au eșuat, Iuda a reușit.

A doua întrebare vine de la dialogul dintre Dumnezeu și Cain, după ce acesta l-a ucis pe Abel, Domnul l-a întreat: „Unde este Abel, fratele tău?” (Geneza 4:9), răspunsul lui oribil a fost „Sunt eu oare păzitorul fratelui meu?”. Dumnezeu îi răspunde: „Ce-ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strigă către Mine din pământ” (Geneza 4:10). Din nou, Domnul nu avea nevoie să-i pună lui Cain această întrebare, însă El a vrut ca Cain să recunoască ce făcuse și să se căiască (*teșuva*).

Cartea Genezei se preocupă mult de conflicte între frați, în ciuda atenționării Domnului de la începutul cărții. Patriarhii au avut adeseori relații problematice între frați. Chiar și vânzarea lui Iosef a fost o chestie de familie: Ismael și Median sunt unchi de rangul doi a lui Iosef. Și relațiile între Er și Onan, fii lui Iuda, nu erau prea bune. Onan a refuzat să-i nască un copil pe numele fratelui său prin văduva Tamar.

Iuda este cel care a pus capăt acestei dinamici familiare. Prin salvarea lui Benjamin, punându-și în pericol viața, el a dovedit clar că frați se păzesc unul pe altul. Data următoare când frați apar pe scena istoriei biblice este când Dumnezeu îl alege pe Moșe să-i scoată pe evrei din Egipt și pe Aaron, fratele său mai mare să-l ajute. Aceasta, în ciuda faptului că Aaron avea toate argumentele fie invidios față de fratele său. Cei doi frați au acționat într-o armonie perfectă în spiritul impus de Iuda familiei lui Iacov și poporului evreu, cuvintele pe care el le folosește vorbind despre Benjamin: „Căci slujitorul tău și-a luat răspunderea pentru tânăr” (Geneza 44:32). Aceeași expresie este folosită de înțelepți în Talmud în dictonul „Tot Israelul sunt responsabili unul pentru celălalt” כל ישראל ערבים זה לזה.

Probabil cel mai important aspect a faptelor lui Iuda este căința pe care el o face. Patriarhii sunt descriși de obicei ca oameni perfecți, *țadikim*. Însă Iuda a făcut una din cele mai grave păcate prin vânzarea lui Iosef. Drumul lui spre căință a început odată cu decizia lui de a-și asuma responsabilitatea în cazul lui Tamar și a ajuns la vârf când a propus să se schimbe cu Benjamin ca ostatic al egiptenilor. Iuda nu mai este aceeași persoană care era când l-a vândut pe Iosef. Acuma el este cu mult mai bun. Dumnezeu a vrut să le dea și lui Adam și Cain o posibilitate să se pocăiască. Însă cine ne-a arătat cum trebuia să o facă este Iuda.

Aceste întrebări pe care le-a pus Dumnezeu lui Adam și Cain s-au petrecut cu douăzeci de generații înaintea lui Avraham. Acest lucru ne spune că asumarea responsabilității este o obligație nu numai pe umerii evreilor, ci a

Întregii omeniri. Cu toate că aici povestea este despre Iuda în context evreiesc, acest lucru este valabil tuturor oamenilor.

Faptele lui Iuda îl cruță pe Adam de păcatele lui și din pricina lor a fost alungată omenirea din Grădina Eden (rai). De asemenea ele îl cruță pe Cain de păcatele lui care erau un model la certuri între frați. De aceea Iuda este vrednic să fie părintele lui Mesia. Aici se ascunde un mesaj de speranță strălucitoare. Dumnezeu nu ne cere să fim perfecți. De fapt, ca și Iuda noi putem fi departe de perfecțiune. Însă Domnul dorește ca noi să fim responsabili pentru faptele noastre, să avem grijă de frații și surorile noastre, iar când greșim, să facem *teșuva* și să ne străduim să fim mai buni. [Povestea lui Iuda ne învață nu numai că Domnul ne lasă să facem *teșuva*, ci că prin această acțiune până și cei mai răi pot să grăbească venirea Mântuitorului.](#)

Pericopa VaYigash - Politica economică și socială a lui Iosif în Egipt [anul 5783]

După ce faraonul l-a numit pe Iosif - Iosef, el l-a însărcinat într-o misiune extrem de complexă - să conducă regatul egiptean ca să facă față celor șapte ani de foamete.

Prima acțiune pe care Iosif o face este „Apoi Iosif a ieșit dinaintea faraonului și a străbătut toată țara Egiptului” (Geneza 41:46). Primul pas pe care-l face este să iasă pe teren ca să cunoască situația în mod direct. Într-adevăr, ceea ce vede chiar cu ochii lui este că visurile faraonului se petrec pe teren. Țara este îmbelșugată și sătulă, plină din cei șapte ani de abundență cu o rezervă enormă de recolte.

Agricultorii dau cu plăcere o cincime din roadele adunate pentru depozitele guvernului pe care Iosif le gestionează. Toate aceste rezerve erau într-o cantitate atât de mare încât funcționarii care le primeau renunțau să le cântărească „fiindcă erau fără număr” (Geneza 41:49). Așa s-a pregătit țara pentru marea foamete.

În următoarea perioadă, Iosif organizează o colectare masivă națională: „El a adunat toate alimentele din cei șapte ani care au venit peste țara Egiptului și a pus alimentele în orașe ... și Iosif a strâns multe grămezi de cereale ca nisipul mării” (Geneza 41:48-49). Cu alte cuvinte a desfășurat o colectare de stat oprind în același timp colectările private. Acestea duc la speculă și la încălcarea legii. De la început, Iosif a combinat morala și educarea maselor populare cu filosofia lui economică. Cetățeni egipteni care au încercat să-și facă rezerve de alimente în mod particular, nu au reușit.

El a cumpărat toată recolta și a păzit-o ca fiind proprietatea statului. După aceea, în timpul strâmtorii, a vândut-o cetățenilor. Așa a gestionat cu o „zgârcenie” înțeleaptă. Un om economisește pe ceva ce a cumpărat pe când el sfidează lucruri pe care le-a primit.

Odată cu începutul epocii de foamete, el a făcut un program economic-social nou, care trebuia să asigure o gestionare corectă a alimentelor pe toți cei șapte ani, iar după aceea refacerea economiei de după criză.

Ca să evite colectare de alimente și panică a publicului, el a răspândit silozuri uriașe pline de alimente lângă toate orașele din Egipt.

Depozite de alimente

În multe situri din Egipt s-au găsit gropi uriașe pentru depozitarea cerealelor. Deasupra lor s-au găsit rămășițe de clădiri uriașe care erau pentru a ocroti silozurile de ploii și furtuni. Până acum s-au găsit câteva zeci de asemenea gropi din perioada lui Iosif, însă egiptologii sunt convinși că există sute de asemenea instalații.

Iosif le-a construit în așa fel, ca lângă fiecare oraș să fie un siloz din acesta uriaș. Ele erau păzite de trupe armate mari.

Invenția pașaportului și politica de imigrare

Când foametea s-a accentuat „Iosif a deschis toate grânarele” (Geneza 41:56). Nu ni se spune că a împărțit din roade poporului, ci doar că le-a vândut. Poporul, văzând toate rezervele uriașe de alimente, s-a încurajat și a păstrat o relaxare economică.

Zvonurile despre aceste rezerve alimentare uriașe din Egipt au ajuns și la urechile popoarelor din împrejur, care sufereau și ele de foamete. Mulți comercianți veneau în Egipt în convoaie lungi ca să „Mergem în Egipt ca să rămânem în viață și să nu murim” (Geneza 42:2). Aceste zvonuri au ajuns și până la urechile lui Iacob în Canaan.

„Marele furnizor” a dat dovadă de generozitate și cinste extremă. El a furnizat și necesitățile țărilor din împrejur: „Și în Egipt au venit oameni de pe tot pământul ca să cumpere alimente de la Iosif, căci foametea apăsă greu asupra întregului pământ” (Geneza 41:57). Preocuparea pentru semenii săi a cucerit culmi de neînchipuit.

Ca să polarizeze presiunea din străinătate în favoarea finanțelor Egiptului și ca să evite abuz de consum din partea persoanelor fizice și apariția unei „piețe negre”, Iosif a adoptat o serie de reguli. În „Midraș Hagadol” găsim aceste ordine: „Iosif a dat decrete: să nu intre sclavi în Egipt, să nu intre persoane cu doi măgari, măgarii să nu care recolte din loc în loc și să nu intre nimeni care nu-și semnează numele și numele tatălui și al bunicului”.

Primul ordin spune să nu intre în Egipt cineva care nu are un loc de muncă asigurat, ca nu cumva să fie o povară asupra societății.

Al doilea ordin limitează cantitățile de export. Fiecare negustor va putea cumpăra o cantitate pe care o poate căra un singur măgar.

Al treilea ordin canalizează comerțul intern ca să evite transportul recoltelor spre marile orașe în care prețurile erau mai mari decât în orașele mici.

Al patrulea ordin vorbește despre necesitatea unui „pașaport” al cărui inventator poate fi socotit Iosif. Acest ordin stabilește ca fiecare persoană care intră în Egipt să prezinte un document de identificare despre el însuși, tatăl lui și bunicul lui. În felul acesta el putea avea date precise despre numărul cumpărătorilor, numele și originea lor. Controlul asupra străinilor și a cumpărărilor făcute de ei era atât de importantă încât el a numit pe unul din fii săi, Menașe să fie șeful Departamentului de control al pașapoartelor. La biroul lui s-au adunat mii de date despre străinii care au venit în Egipt.

Reguli psihologice

Pentru populația țării Iosif a adoptat sistemul de „bonuri de pâine” împărțind fiecăruia o pâine zilnic. Chiar și cu familia sa el s-a comportat la fel: „Și Iosif le-a asigurat pâinea tatălui și fraților săi, precum și întregii case a tatălui său, după numărul copiilor” (Geneza 47:12).

Din versetul „zece frați ai lui Iosif au coborât în Egipt” (Geneza 42:3) putem învăța despre securitatea deplorabilă care stăpânea drumurile în Egipt. Benzi de tâlhari atacau pe drumuri ca să jefuiască tot ce găseau.

În general în orașe era liniște și oamenii erau mulțumiți. Cu toate acestea erau și manifestări de revoltă „Poporul a început să țipe către faraon” (Geneza 41:55). Supărarea venea din pricina porțiilor mici de pâine și hrana prea uniformă: pești din Nil, ceapă, usturoi și dovlecei. Pe de altă parte erau mulțumiți cunoscând dezastrul din țările învecinate: „Și Iosif era la putere în țară, el furniza cereale tuturor oamenilor”. (Geneza 42:6).

Nu numai comportamentul lui era exemplar, ci și viața lui personală era morală și perfectă. Poporul știa că el nu se va atinge niciodată de banii statului. După ce s-au terminat anii de foamete „Iosif aducea banii în casa faraonului” (Geneza 47:14). Iosif se impunea și peste liderii din lume pentru cinstea și perfecțiunea lui, rămânând așa în memoria colectivă.

Economie morală

O expresie care pare a fi incompatibilă și inexistentă a fost una din caracterele principale ale lui Iosif.

Un exemplu mai simplu a fost când s-au terminat și banii oamenilor cu care ei cumpărau alimentele de la stat și au fost nevoiți să-și vândă pământurile. Iosif le-a cumpărat, dar pe oameni nu i-a lăsat de izbeliște ci a avut grijă ca ei să rămână împreună în orașele la care i-a transferat, fiindcă neavând pământ nu aveau ce face la sat. El a avut grijă ca prețurile să nu crească și să rămână la nivelul lor anterior. În felul acesta el a evitat o dezmembrare a societății care putea aduce la corupție, desfrânare și la urmă anarhie.

Egiptul a ieșit din această criză majoră mai puternică decât înainte datorită unui tânăr străin, evreu care a fost adus în Egipt ca rob și a condus țara cu înțelepciune, forță, demnitate și morală.

Pericopa Vayigaș - Serah Bat Așer - o femeie minunată și foarte deșteaptă [anul 5779]

Pe lista evreilor care au coborât în Egipt se ascunde și un nume rar în Tora: Serah, fata lui Așer: *Și fiii lui Așer Imna și Ișva și Ișvi și Bria și Serah sora lor...* (Genesis 46, 17).

Cine a fost fata asta? [Răspunsul îl avem din Midrașim care ne spun că era o femeie foarte înțeleaptă la care și cei mai importanți oameni veneau să-i ceară sfatul.](#) Cea mai cunoscută poveste este aceea despre frații săi, care, după ce au aflat că Iosef trăiește, le-a fost frică să-i spună lui Yaakov, pentru ca vestea neașteptată să nu-i facă rău. Ei s-au sfătuit între ei și au hotărât s-o roage pe nepoata lui Iacov, Serah, care va găsi o cale înțeleaptă de a afla. În Midraș Hagadol este scris că ea a așteptat până când Iacov a început să se roage și atunci a stat în fața lui și i-a spus în rime: Iosef e în Mițraim (Egipt) are doi copii Manase și Efraim. Când Iacov a auzit asta și a văzut vițeeii pe care i-a trimis Iosef a înțeles că el trăiește.

Despre asta ne spune și Ionatan Ben Uziel la traducerea lui a Tora: "Pentru meritul că i-a adus lui Iacov vestea bună a intrat vie în Gan Eden". În Sefer Haimașar este o descriere mai plastică, că ea s-a acompaniat la vioară când i-a spus toate acestea, iar Yaakov a binecuvântat-o, asigurând-o că va trăi o veșnicie.

Vom mai aminti aici pe scurt câteva fapte legate de această personalitate excepțională. A doua oară când este amintită este mult mai târziu, când Moise și Aaron au venit în fața poporului spunând că sunt trimișii lui Hakadoș Baruch Hu. Bătrânii Israelului n-au știut dacă să-i creadă. În două Midrașim (Tanhuma și Șmot Raba) ne este povestit că au chemat-o pe Serah, care știa de la tatăl ei, Așer, care, la rândul său știa de la tatăl lui Iacov, taina eliberării. Când i-a auzit rostind אתכם פקדתי פקוד (Pakod Pakadti ethem), adică "v-am observat, am luat aminte de voi", a știut că ei sunt trimișii adevărați.

Încă un secret pe care îl știa doar Serah era locul unde este îngropat sicriul lui Iosef, care pusese pe frații lui să jure că, atunci când va veni eliberarea și vor pleca din Egipt vor lua sicriul cu ei. În momentele dinaintea ieșirii din Egipt Moise a tot căutat fără succes. Fără sicriul lui nu puteau ieși. Singura care a rămas în viață din generația aceea era Serah. În Talmud Bavli, tractatul Sota 13a scrie: "S-a dus Moise la ea și i-a spus: Ști unde este Iosef îngropat? I-a spus: Un sicriu din metal au făcut în Egipt și l-au pus în Nil pentru ca apa lui să fie binecuvântată." Așa a putut Moise să împlinească jurământul antic.

După tradiția evreiască, Serah a avut o viață foarte lungă, de sute de ani. O întâlnim din nou cu mult mai târziu într-o poveste de pe vremea regelui David din cartea 2Samuel, capitolul 20. Povestea este despre o revoltă contra regelui condusă de un oarecare Șeva Ben Bichri. Armata îi urmărește, iar el se refugiază într-un oraș numit Avela. Comandantul armatei, Ioav Ben Țruia, asediază orașul. Atunci, după cum este adeverit în Tanach, o femeie deșteaptă, negociază cu el ca să nu omoare tot orașul ci numai pe cel care e vinovat. Până la urmă Ioav se învoiește. Midraș Yalkut Șimoni ne spune că femeia cea deșteaptă era Serah.

[Și mai sunt și alte povești despre Serah, pe care le vom povesti altă dată.](#)

Pericopa VaYikra - „Și I-a chemat [Domnul] pe Moise” [anul 5784]

Pericopa noastră ca și tot humașul (cartea) al treilea VaYikra (Levitic) începe cu un cuvânt care i-a dat și numele „VaYikra” (a chemat) ויקרא. Cuvântul pare a fi inutil aici dacă citim întregul verset: „Și I-a chemat [Domnul] pe Moise și Domnul I-a vorbit din Cortul Întâlnirii spunând” (Levitic 1:1). Dacă Domnul I-a vorbit, de ce era nevoie să-l și cheme? Rași ne explică: „La toate vorbele și la toate zicerile și la toate poruncile le-a avansat o chemare – un cuvânt de afecțiune, un cuvânt pe care îngerii Domnului îl folosesc, căci s-a spus „Și chemau unul către celălalt și ziceau...” (Isaia 6:3).

Rași adaugă: „L-a chemat, înseamnă că i-a impus cu afecțiune lui Moise să se prezinte la misiune”. Marele rabin contemporan Jonathan Sacks ne învață că aceasta este una din ideile de bază ale gândirii occidentale, ideea de chemare la o misiune, ideea că omul își alege profesia sau drumul în viață nu doar pentru beneficiile de care s-ar putea bucura, ci și pentru că el simte că a fost chemat să facă asta.

În Tanach găsim multe chemări de acest fel. Așa a fost cu Avraham când Domnul I-a chemat la jertfirea lui Isaac, iar el i-a răspuns „Iată-mă” (Geneza 22:1). De asemenea cu Moise când Domnul I-a chemat să se apropie de tufiș, iar el a răspuns „Iată-mă” (Exod 3:4). La fel și profetul Isaia când a fost dedicat în viziunea în care el vede pe Domnul pe tron întrebând: „Pe cine să trimit și cine va merge pentru noi?”, iar el răspunde „Iată-mă, Trimite-mă” (Isaia 6:8).

Emoționantă este povestea lui Samuel. În 1Samuel cap. 3 ni se povestește cum Domnul I-a chemat din somn de trei ori, iar el a crezut că dascălul său Eli îl cheamă. Până când acesta l-a lămurit și Eli i-a spus: „Vorbește, Domnule, căci slujitorul tău ascultă” (1Samuel 3:9). Tânărul nu și-a închipuit că Dumnezeu îl va chema la misiune, dar iată-l – profet, care i-a uns pe primii doi regi ai Israelului: Saul și David.

Să ne întoarcem la acest cuvânt „Va Yikra”. În afara faptului că acest cuvânt pare a fi inutil, comentatorii se întreabă de ce Dumnezeu trebuia să-l cheme pe Moise? El vorbise deja cu acesta de câteva ori. Unii comentatori susțin că am învățat la sfârșitul cărții Exod, că Moise nu putea veni la Tabernacol de oarece Domnul Dumnezeu se află acolo și de aceea El trebuia să-l cheme ca Moise să vină acolo: „Și Moise nu a putut să intre în Cortul Întâlnirii, căci norul sălășluia asupra lui și slava Domnului umplea Tabernacolul” (Exod 40:35).

Există aici un episod de îndepărtare de la Dumnezeu – cât se construia Tabernacolul. Nu numai Moise, ci și lucrătorii și meșteșugarii puteau să intre nu numai în Tabernacol, ci și în Sfânta Sfintelor. Din momentul în care s-a completat construirea Tabernacolului pe care l-au construit din banii lor, în timpul lor și cu talentul lor, nu mai puteau intra înăuntru. Probabil că acesta este momentul în care Moise înțelege că el este chemat din nou să medieze între ceruri și pământ.

Cuvântul acesta mai conține o curiozitate. Este vorba despre felul în care este scris acest cuvânt în sururile și cărțile de Tora. Regula obligatorie este ca litera *alef* א de la sfârșitul acestui cuvânt ויקרא să fie scrisă cu literă puțin mai mică decât celelalte. În masora (setul de reguli de scriere și citire al Tanachului) se numește *alef zeira* אֶלֶף זְעִירָא, adică „alef mititică”.

La aceste reguli de masora, există și un mare număr de explicații și comentarii. Deoarece aceste reguli s-au finalizat după scrierea tratatelor de Mișna și Talmud, ele apar mai ales la înțelepții din Evul Mediu. Despre această literă este notorie explicația dată de marele rabin din Germania, sec. 13, Rabi Meir din Rothenburg (Maharam) în cartea sa dedicată acestui subiect „Alef zeira”. El explică în felul următor: Moise care era, după cum el îl caracterizează un „modest mare” a vrut să scrie VaYekar (în loc de Vayikra), adică ויקרא nu ויקרא, adică fără *alef*. În felul acesta cuvântul înseamnă „s-a întâmplat” și nu „l-a chemat”. Cu alte cuvinte, din modestie el a vrut să scrie că Domnul i-a apărut în vis (din întâmplare) și nu în realitate. Însă Dumnezeu i-a poruncit: „Scrie VaYikra”. Moise a tot ezitat și până la urmă a adăugat un *alef* mai mic decât celelalte din Tora.

Aceiași idee în două variante diferite sunt prezentate de alți doi înțelepți. Cel mai recent este Rabi Zevi Zeev Goldelberg din orașelul Beregszasz din Ungaria (astăzi Berehove în Ucraina), care în anul 1911 a publicat o carte pe același nume „Alef zeira” (se află sub titlul articolului).

Să încheiem cu învățătura Rabinului Sacks despre acest cuvânt și despre această chemare. Când noi vedem o prihană care trebuie reparată, o maladie care trebuie vindecată, o lipsă care trebuie completată și simțim că aceste nevoi ne cheamă, atunci noi ne apropiem (de Divinitate), cât se poate apropia în aceste zile fără profeție, ca să auzim chemarea Domnului către noi, acest „VaYikra”. De ce apare acest cuvânt tocmai aici, în fruntea celei de a treia cărți de Tora, cea centrală, din mijloc? Fiindcă această carte este despre jertfe și acesta este și rolul chemării. [Noi suntem gata să jertfim , cu alte cuvinte să sacrificăm jertfe când simțim că aceasta este o parte din misiunea la care noi am fost chemați.](#)

Pericopa VaYikra - Pentru ce sunt ofrandele? [anul 5779]

David Hamelech, este regele etern al Israelului, care a reușit mai mult ca oricine să exprime vrerile lui și ale noastre, după cum citim în Psalmi 27:4 "Un lucru l-am cerut lui Adonai, și pe acesta îl voi căuta, să stau în casa lui Adonai toate zilele vieții mele ca să văd bunătatea Lui Adonai și să-L caut în Templul Său" și la fel în Psalmi 23:6: "Doar bunătatea și îndurarea mă vor urmări în toate zilele vieții mele și voi sta în casa Lui Adonai zile îndelungate". Dar dacă cineva nu-și poate îndeplini dorința asta, de a sta tot timpul în Templul Domnului, poate cel puțin să-l viziteze din când în când și să aducă jertfe și cu asta să se apropie de Dumnezeu. Aici merită să întreprindem o scurtă incursiune morfologică de limbă biblică. În ebraică, ori ce fel de ofrandă se numește „korban”, un cuvânt a cărui rădăcină este „KRV”, care înseamnă "aproape", iar verbul corespunzător înseamnă „a apropia”. [Adică jertfa înseamnă la bază ceva ce apropie de Dumnezeu](#). Nu în zadar rădăcina aceasta se repetă de șapte ori în primele două versete adresate poporului în această pericopă:

"Vorbește fiilor lui Israel și spune-le că atunci când cineva dintre voi va jertfi (iaKRiV, va apropia) o jertfă (KoRBan) Lui HAȘEM, să oferiți, apropiați (taKRiVu) jertfa voastră (KoRBanchem), iar aceasta să fie dintre animale, din cireada de vite sau din turma de oi. Dacă jertfa sa (KoRBano) va fi o ardere-de-tot וּלְעֹלָה din cireadă, din vite mari, să jertfească (yaKRiVenu) un mascul fără cusur, și să-l aducă la intrarea cortului întâlnirii, ca să-l apropie, jertfească (yaKRiV) înaintea Domnului" (Levitic 1:2-3).

Am pus în paranteze forma în ebraică care conține rădăcina KRV/B.

Ambianța unică existentă în Templu, aspectul Templului și activitatea care se petrecea acolo legată de aducerea jertfelor ne ajută să percepem și cea ce nu este vizibil, fiindcă atunci când cineva "se urcă" la Templu, el vine "să se facă văzut în fața Lui HAȘEM" (Șmot/Exod 34:23). Ca cineva să ajungă în situația să fie văzut așa, nu este nevoie să aparțină unei clase superioare, privilegiate. Ba chiar dimpotrivă. Chiar în pericopa noastră ni se spune: "Și un suflet dacă va aduce o ofrandă de mâncare (minha) lui Adonai, ofranda lui să fie din făină bună de grâu, floarea făinii" (VaYikra/Levitic 2:1). Explicația lui Hazal (înțelepții) ne vine din Midraș Tanhuma, VaYikra, 5: "Expresia 'suflet' (nefeș) este rezervată de HAȘEM doar săracilor care aduc ofrande. Hakadoș Baruch Hu spune prin această expresie că El Îl consideră pe săracul care dăruiește din puținul lui, ca pe cineva care și-ar fi jertfit sufletul (adică viața lui)".

Acestui aspect al ofrandelor îi putem descifra mai bine multitudinea de sensuri prin comparația ofrandelor lui Bnei Israel cu cele ale popoarelor din împrejurimi. Cercetătorii au ajuns la următoarele concluzii privind diferențele existente:

Accesibilitate:

1. Lista animalelor sau organelor, respectiv umorilor, aparținătoare lor, necesare pentru ofrande, este scurtă și include specii endemice, care se pot găsi ușor. La fel și cea a roadelor pământului.
2. Cantitățile necesare sunt mici, iar la unele dintre ofrande se admite ca fiecare să dăruiască după posibilitățile lui.
3. Partea care se dă pentru a fi depusă pe altar este mică și conține doar sângele și grăsimea, care sunt interzise ca mâncare. În ofranda „arsă-de-tot”, care exprimă dăruirea Domnului din toată inima, este

adevărat că ofranda este pusă în întregime pe altar, dar un sărac poate să aducă doar o turtică sau un pui de porumbel (Levitic 5:7). Dacă nici pentru asta nu-i dă mâna, poate să aducă a zecea parte din efă de floare a făinii. Și acestea vor fi considerate ca ofrande de păcat (Levitic 5:11). În concluzie: nu există nimic care să împiedice pe cineva să vină la Templu cu un dar oarecare pentru Hakadoș Baruch Hu.

4. Fiecare persoană poate veni în fața Domnului (cu condiția să asigure puritate trupească). Ritualul este permis tuturor. Cohanim (preoți) au fost aleși doar ca putere de muncă pentru a face posibil mulțimii contactul cu Dumnezeu.

Atmosferă de bucurie:

1. Scopul ofrandei este apropierea de Dumnezeu și din cauza asta nu poate exista nici un fel de ritual de puteri obscure, de dumnezei al purgatorului, de duhuri ale morților și așa mai departe. Asta din cauză că scopul jertfelor de felul acesta este, mai degrabă, "eu îți dau ca să te îndepărtezi de mine".
2. Nu sunt ritualuri misterioase, care, de felul lor, se fac intenționat în grupuri mici, ca să amplifice ambianța de mister.
3. Nu există nici un ritual legat de morți, nu în context mitologic și nu legat de om sau de animale sau de plante. De exemplu există o ofrandă după naștere, dar nu există nici una după moarte.
4. Nu există slujba Domnului noaptea. Numai lumina zilei clare este timpul ritualului. Noaptea se pot face unele pregătiri de materiale, dar jertfiri sunt numai la lumina zilei.
5. Unele ofrande au un aspect amenințător la alte popoare. Aceste ofrande la evrei sunt de obicei de sărbători când este o atmosferă de bucurie. Așa este ofranda de ars-de-tot *עולה* care exprimă o frică față de Kadoș Baruch Hu și a devenit o ofrandă publică din cauza asta. Cam așa este și ofranda păcatelor *חטון*.
6. Bucuria și veselia sunt condiții obligatorii pentru ofrandă și aflarea în preajma Domnului: "Nu poți să mănânci între porțile tale zeciuiala grâului tău sau mustului tău sau a untdelemnului tău, sau întâinăscuți din cirezile tale sau din turmele tale, nici vreuna din promisiunile pe care le promiți, nici darurile mâinii tale; ci să le mănânci în fața Domnului în locul pe care îl va alege Domnul, tu și fiul tău și fiica ta și robul tău și roaba ta și levitul care este între porțile tale și să te bucuri în fața Domnului de toate lucrurile pe care le-ai făcut" (Deutoronom 12:17-18).

Reciprocitatea relațiilor HAȘEM-persoană:

1. Voință liberă a jertfitorului de apropiere. Noi citim de la început că ofranda trebuie să fie la bunăvoința jertfitorului: "Dacă ofranda lui este o ardere-de-tot din cireadă, să jertfească un mascul fără cusur, să-l jertfească la intrarea în cortul întâlnirii la bunăvoința lui în fața Domnului" (Levitic 1:3). În această bunăvoință nu este vorba numai de binecuvântarea Domnului, ci și ceva ce apare în versetul următor: "Și să-și pună mâna pe capul arderii-de-tot și el va fi împlinit de bunăvoință ca să facă ispășire pentru el".
2. Principalul factor motivator la aducerea ofrandelor din partea unei persoane este apropierea de Domnul. La unele ofrande este vorba despre simpla prezență fizică în templul Domnului, în timp ce altele urmăresc să anuleze îndepărtarea cauzată de păcatele făcute. În orice caz asta este voința liberă a fiecăruia. Pe de altă parte, persoana nu poate apela la nici o acțiune magică și toate acțiunile persoanei arată acceptarea sa liber consimțită de a se apropia de Dumnezeu prin îndeplinirea voinței Domnului.
3. Când o persoană aduce o ofrandă are impresia că oferă ceva pentru care a muncit din greu, fie vite sau turme, fie. În realitate, însă fiecare trebuie să simtă că el stă la masa Domnului. Din cauza asta, de multe ori este subliniat locul unde se mănâncă ofranda: "în fața Domnului" (Exod 18:12, Deutoronom 16:10-11), sau locul unde a hotărât Domnul ca să fie: "în curtea cortului întâlnirii o să se mănânce" (Levitic 6:9), "într-un loc sfânt o să-l mănânce" (Levitic 24:9), "O să-l mănânci pe locul pe care-l va

alegeDomnul” (Deutoronom 16:7).

Concluzie

Mulți dintre noi cred că monoteismul religiei iudaice a abrogat sistemul de jertfire păgân, în care pe primul plan erau ofrandele omenești și le-a înlocuit cu ofrande de animale sau plante. Acesta este doar un punct de vedere superficial. Noul sistem a schimbat complet atitudinea față de aducerea ofrandelor unui dumnezeu. Scopul acestor ofrande este opus scopului ofrandelor aduse în religiile păgâne. Scopul este apropierea de Dumnezeu și nu îndepărtarea de tot felul de răufăcători care vor să producă daune omului și să-l aducă pe calea păcatului. La evrei, în Tanach, îndepărtarea de păcate se face prin apropierea de Dumnezeu. Prin aducerea ofrandelor, omul poate să se apropie de Dumnezeu în felurite modalități: fie că vrea numai să se apropie, caz în care alege ofranda arde-de-tot עולה, fie vrea să anuleze distanța cauzată de un păcat și în acest caz are ofrande de păcat תאון, fie vrea doar să fie văzut de Dumnezeu 'לִכְאוֹת אֶת פְּנֵי ה', pentru care, iarăși, are multe posibilități să o facă.

Baza la toate ofrandele este una: "Sufletul meu se apropie de curțile tale (adică de casa ta), inima și trupul meu vor năzui spre EL-Hai" (Psalmi 84:4).

Pericopa Vayișlah - „Cazul Dina” [anul 5780]

Dina a fost fiica lui Iacov și Lea, a șaptea născută după o serie spectaculoasă de șase băieți. Povestea ei este descrisă în Geneza, capitolul 34, fiind intitulată de obicei de majoritatea comentatorilor - "Parașat Dina", în traducere: "Cazul Dina". Povestea este descrisă integral în patru versete (1-4):

Dina, fiica Leei, pe care aceasta i-o născuse lui Iacov, a ieșit să vadă fiicele țării. Șchem Ben, fiul lui Hamor, hivitul, președintele țării, a văzut-o, a luat-o, s-a culcat cu ea și a chinuit-o. Și sufletul lui s-a lipit de Dina, fiica lui Iacov, s-a îndrăgostit de fată și i-a vorbit inimii ei. Și Șchem i-a spus lui Hamor, tatăl lui: Ia-mi-o pe tânăra asta de soție !

Tanachul descrie faptul că violul a survenit imediat după momentul ieșirii Dinei pentru ca "să vadă fiicele țării". Înțelepții consideră că această ieșire a lui Dina dezvăluie o lipsă de modestie din partea ei. Rași spune: "Fiica lui

Lea și nu fiica lui Yaakov. Din cauza ieșirii ei s-a numit fiica Leei". O altă variantă ne aduce midrașul "Pirkei deRabi Eliezer" care se referă la un verset din Amos, în care este povestit cum Șchem Ben Hamor a convins-o pe Dina să iasă cu el, ca să se culce cu ea:

"Intră în casă, se sprijină cu mâna de perete, dar îl mușcă un șarpe" (Amos 5:19). Midrașul explică că atunci când a venit Iacov în țara Canaan pe tărâmurile lui, l-a mușcat un șarpe. Și cine era acest șarpe? Era Șchem Ben Hamor. Dina stătea acasă în cortul ei și nu ieșea. Ce a făcut Șchem Ben Hamor? A adus fete să se joace și să bată în tobe. Dina a ieșit să vadă fetele țării jucându-se. A dezbrăcat-o și s-a culcat cu ea, a rămas însărcinată și a născut-o pe Asnat.

Mai sunt și alte midrașim cu alte variante. Este interesant că, din cele patru versete, numai unul vorbește despre viol. Celelalte trei versete încearcă să descopere anumite semnificații speciale ale noțiunii „viol”. Astfel, avem aici trei verbe unul după altul care intră în discuție: Rași le explică: "s-a culcat cu ea - cum era obișnuită, a chinuit-o - cum nu era obișnuită". Even Ezra nu este de acord și spune "a chinuit-o, fiindcă era virgină", adică așa era obișnuit la virgine. Ramban (Nahmanides) are o altă explicație, potrivit căreia ["orice act de viol se numește chin"](#).

Ceea ce este mai interesant și este esența acestui caz, este atitudinea familiei, a lui Iacov și a fraților ei. Când Iacov a auzit despre cele întâmplate a tăcut. Nu la fel au făcut băieții lui: "Fiii lui s-au întors de pe câmp când au auzit și s-au întristat oamenii și s-au mâniat foarte tare, că a făcut o infamie în Israel culcându-se cu fiica lui Iacov, deși așa ceva nu trebuie să se întâmple" (Geneza 34:7). Atunci Șchem Ben Hamor și tatăl lui au apelat la fiii lui Iacov și au cerut-o pe Dina soție Șchem. , promițându-le să-i răsplătească. Numai că fiii lui Iacov i-au păcălit pe toți cerându-le să se circumcizeze și așa i-au slăbit. A treia zi, atunci când durerile erau mari, iar ei erau slăbiți, Șim'on și Levi i-au măcelărit, au prăduit orașul și au recuperat-o pe Dina, sora lor. Din versetul 26 : "Au luat-o pe Dina din casa lui Șchem" învață Midraș Bereșit Raba, cap. 80, deplângând faptul că Dina nu s-ar fi despărțit cu ușurință de Șchem. "Rabi Yodan spune: au tras-o cu forța pe jos și au ieșit". Rab Hona spune: "Cine s-a culcat cu un necircumcis se desparte greu de el". Iar cei doi frați vor fi pedepsiți crunt mai târziu, când triburile născute din ei nu vor avea teritorii. Șim'on se va încadra în teritoriul lui Yehuda, iar Levi va sluji în Templu.

Foarte multe întrebări se pun în ce privește pasivitatea lui Dina și în special tăcerea ei. Pe tot parcursul desfășurării evenimentelor ea nu vorbește și nu reacționează. Singurul act pe care îl comite este să iasă din cortul ei. Ramban (Nahmanides): Dina n-a vrut să se căsătorească cu Șchem Ben Hamor și din cauza aceasta țipa și plângea în casă tot timpul. Din cauza asta Șchem Ben Hamor l-a implorat pe Iacov să i-o dea pe Dina ca soție. Tăcerea ei este interpretată ca un semn de refuz de a se mărita cu el. Mai mult decât atât. Tăcerea ei este un semn de revoltă față de nedreptatea care i s-a făcut.

Numele Dinei apare în tot capitolul o singură dată la început. În rest ea este amintită ca "fiica" ילדה, "tânăra" נערה, "fata" בת. Numele astea exprimă indirect atitudinea vorbitorului în fața lui Dina. Astfel, Iacov o vede ca fiind fiica lui numai când aude despre viol. Reputația lui e mai importantă decât fiica lui ! Spre deosebire de el, fiii lui o cheamă pe Dina "sora noastră" מאותנו, și chiar "fiica noastră" בתנו. Fiii lui Iacov au apărat-o pe sora lor, făcând ceea ce tatăl lor trebuia să facă și încercând să apere numele familiei. Șchem, a treia latură a triunghiului din această poveste o numește pe Dina "fată" נערה și asta ne arată că o iubea mult de tot. El înregistrează, deci, pe parcursul desfășurării evenimentelor o metamorfoză greu de anticipat: de la o atitudine violentă de violator și chinuitor, la o iubire mare pe care o arată.

Nu mai auzim de Dina în continuarea vieții ei decât când ea apare pe lista celor care au coborât în Egipt în Geneza 46:15. Asta este singura ei apariție în Tora după viol. Dar midrașul ne dă multe alte detalii. După una dintre tradiții, ea s-a măritat cu Simeon, fratele ei și l-a născut pe Saul Ben HaCnaanit (fiul Canaanitei). După un alt midraș ea s-ar fi măritat cu Iyov (Job) și după un altul ea a rămas însărcinată lui Șchem și a născut-o pe Asnat, care a ajuns cumva în Egipt și a fost adoptată de soția lui Potifar, dar, până la urmă, s-a măritat cu Yosef.

Este foarte interesant faptul că imaginea Dinei apare foarte frecvent în literatura ebraică modernă. Dau doar câteva exemple. Eroina scurtei novele "Agunot" אגונות (soție abandonată) scrisă de cel mai mare scriitor

